

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
TERMÉSZETTUDOMÁNYI ÉS INFORMATIKAI KAR
GAZDASÁG-ÉS TÁRSADALOMFÖLDRAJZ TANSZÉK

A békéscsabai főtérrehabilitáció értékelése hagyományos on-line és modern közösségi média alapján

Tudományos Diákköri Dolgozat

Készítette: Tóth Balázs
Geográfus MSc. I. hallgató

Témavezető: Nagy Gyula
egyetemi tanársegéd

Szeged
2014
Lezárva: 2014.01.07.

Tartalomjegyzék

Absztrakt	2
Bevezetés.....	3
1. A városrehabilitáció története és kapcsolódó fogalmak, elvek tisztázása	5
1.1. A városrehabilitáció története	6
1.2. A városrehabilitációval kapcsolatos fogalmak.....	7
1.3. A területfejlesztés alapelvei és főbb szabályozó dokumentumai	10
2. A köztér fogalma és szerepe a városokban.....	13
3. Békéscsaba Integrált Városfejlesztési Stratégiája és a város jellemzői.....	16
4. A békéscsabai belváros története és jellemzői	21
4.1. Békéscsaba főterének rövid története	22
4.2. A Belváros jellemzői napjainkban	24
5. Belváros rehabilitáció I. ütemének bemutatása.....	25
5.1. A fejlesztés résztvevői.....	25
5.2. Az akcióterület célrendszere és SWOT analízise.....	26
5.3. A rehabilitáció projektelemeinek bemutatása	28
6. A projekt által elérni kívánt hatások értékelése és összevetése a területfejlesztési alapelvekkel.....	36
6.1. A Városépítészeti csoport közlésében szereplő nehézségek értékelése	37
6.2. A projekt területfejlesztési alapelvek szerinti értékelése	38
6.3. A belváros rehabilitációval kapcsolatosan megjelenő online cikk hozzászólások elemzése a www.beol.hu cikkeire reflektáló lakosok véleménye alapján.....	39
6.4. Békéscsaba főtere az Instagram felhasználók szemével	43
További kutatási lehetőségek.....	50
Összefoglalás.....	51
Irodalom	54
Források.....	54
Függelék 1.	56
Függelék 2.	57

Absztrakt

Európában a terület- és településfejlesztésnek több évtizedes története van, amit közösségi szintű elv és célrendszerek irányítanak, melyek az Európai Unió csatlakozásától Magyarországon is érvényesek. A településfejlesztés, ezen belül a városfejlesztés, fontos eszközei közé tartozik a települések nem csak fizikai, de komplex gazdasági, társadalmi és környezeti megújulását elősegítő városrehabilitáció. A városfejlesztési eszközök használatát az Európai Unió stratégiai szemléletű dokumentumokban foglaltak szerint szorgalmazza a területi kohézió elérése érdekében. Az elmúlt évtizedben a rehabilitáció egyik leggyakrabban alkalmazott formája a köztérfejlesztés, ami a gyors elhasználódás, funkcióváltás miatt érdemel kiemelt figyelmet.

Dolgozatomban Békéscsaba Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája alapján mutatom be az Önkormányzat funkcióbővítő, belváros rehabilitációs projektjét, ami köztér rehabilitációval is együtt járt. Az akcióterületi tervet a megfogalmazott elméleti háttér és a területfejlesztési elvek tükrében is értékelem. Munkámban a projekt sikerességére vonatkozó kérdésekre kerestem választ. Többek között az alapján, hogy hogyan jelenik meg a beruházás a helyi sajtóban, mi az emberek véleménye a projektről, azt sikeresnek vagy sikertelennek ítélik.

Az EU-s önkormányzati beruházások nagy nyilvánosság előtt történnek. Ez a fajta nyilvánosság lehetőséget ad az embereknek a vélemény kinyilvánításra. Kvalitatív kutatási módszerrel elemeztem a megye fő online portálja, a Békés Online vonatkozó cikkeihez tartozó kommentárokat. A megújult közterek fontos színterei a közösségi életnek, ez nem csak a valós, de a virtuális térben is megjelenik. A főteret ezért, a közösségi médiában való megjelenésével is tanulmányoztam. Ezt az on-line közösségi életet élő emberek körében preferált médiuma az Instagram alapján végeztem, tartalom elemzés módszerével. Így vizsgálva a valós tér igénybevételét a felhasználók körében. Azt feltételezve, hogy egy modern és élhető főteret eltérő tartalmakkal, de gyakran megjelenik.

A kutatás bebizonyította, hogy a fejlesztés több szempontból is pozitív hatású Békéscsaba számára. Azonban a nem alapos stratégiai fejlesztési terv és a gyakran korszerűtlen város rehabilitációs tervezési háttér eredményeként a lehetőségekhez mérten nem kielégítő rehabilitáció ment végbe.

Kulcsszavak:

Békéscsaba, városrehabilitáció, köztérehabilitáció, IVS, belváros

Bevezetés

Magyarországon az Európai Unió támogatásával számos településen indult el településfejlesztési, regenerációs, vagy rehabilitációs program. Bár ezek a fejlesztések a legtöbb esetben javították a településképet, s a helyi vezetés számára alkalmat adtak az „előrelépés”, a „fejlődés” igazolására, azonban számos esetben azt tapasztalhattuk, hogy a programok végrehajtása nem illeszkedett megfelelően az Európai Unió Kohéziós Politikájának alapelveihez. Több példát láthattunk arra is, hogy a fejlesztési programnak nem volt célja a városi társadalom és gazdaság egészének jobbá, hatékonyabbá tétele, építkezve a már végbement korábbi fejlesztési lépések eredményeire. Illetve behelyezve az aktuális programot a város szélesebb, jövőbeni fejlesztési irányvonalába. Így nem valósul meg a stratégiai tervezés. Gyakori, hogy a pályázó település elsődleges célja a pályázat során megszerezhető fejlesztési forrás lekötése és lehívása, s ezek segítségével pontszerű, nem integrált beruházások megvalósítása volt. Napjainkban viszont már egyre jobban törekednek a fenntartható városfejlesztési projektek megvalósítására, amely a térségi és országos prioritásoknak is megfelel. Egy ilyen stratégiai célokhoz illeszkedő pályázati lehetőség a Regionális Operatív Programok Irányító Hatósága által kiemelt eljárásrendben kezelt Megyei Jogú Városok Funkcióbővítő Városrehabilitációs témájú projekt.

A városfejlesztési projektek nagyobb területi rendszerekbe való integráltsága Békéscsabán is különösen fontos követelmény volna, hiszen a város a gazdasági és társadalmi mutatószámokat tekintve egyaránt az országos átlagnál rosszabb helyzetű, periférikus területen lévő megyeszékhely. Ezzel együtt, távlati stratégiába illesztett fejlesztési lépések végrehajtásával, a város egyszerre élhetővé, versenyképessé tehető és a környezetére is pozitív hatással lehet. Ezek mind fontos célok, hiszen az Európai Unió fejlesztési politikájának jelenlegi álláspontja szerint a kiemelten támogatott egységek a városok, melyek fejlettsége a környezetükre átgűrűző pozitív hatások révén kamatoztatható.

A szakdolgozat célja Békéscsaba belváros rehabilitációs programjának vizsgálata az alábbi kiemelt területekre koncentrálva. A dolgozatban először a projekt tervezése és megvalósítása során érvényesült területfejlesztési elveket tisztázom, összegzem. Majd megvizsgálom, a projekt szükségességét, valós céljait. Ezután, a felújítás sikerességét értékelem aszerint, hogy milyen igényeket elégít ki és milyen az emberek elégedettsége az átalakításokkal kapcsolatban. Végül a térhasználatot és a főtér virtuális megjelenését vizsgálom.

A fenti fő pontok megválaszolásához a következő kérdéseket fogalmaztam meg.

Milyen célja volt a fejlesztésnek? Azért, hogy milyen nagyobb területi egységi célokhoz illeszkedik. Melyek a fejlesztés célcsoportjai? Ez a kérdés a közterek egyik legfőbb feladatát ellenőrzöm, mégpedig, hogy a tervezésnél törekedtek-e arra, hogy széles körűen kielégítsék a különböző felhasználók igényeit. Milyen elvek alapján készült a pályázat? Ezzel megválaszolom, hogy illeszkedik-e az Unió elvrendszeréhez. További kérdések, hogy milyen valós igényeket elégít ki a fejlesztés? Milyen a projekttel kapcsolatos társadalmi elégedettség? Melyekkel a sikerességet vizsgálom.

A dolgozat szerkezetét tekintve három logikai egységre tagolódik. Először bemutatom a városrehabilitáció történetét Európában és a témával kapcsolatos fogalmakat definiálom. Áttekintem még a területfejlesztés alapelveit és kialakulásuk rövid történetét, amelyek a településfejlesztésre így a városrehabilitációra is érvényesek. E fejezet részeként kerül sor a közterek funkciójának és rehabilitációjuk szükségességének tárgyalására.

Az elvek és fogalmak tisztázását követően jellemzem Békéscsaba adottságait, sajátos térben elfoglalt helyzetét és az Integrált Városfejlesztési Stratégiáját. E fejezet keretében a „Békéscsaba belváros rehabilitáció I. ütem” című 2012-ben megvalósult projekt dokumentációját is áttekintem. Ennek részeként azt is megnézem, hogy milyen településfejlesztési elvek érvényesültek a projekt végrehajtása során.

A harmadik logikai egységben a társadalmi elégedettségre koncentrálok, bemutatva azt, hogy milyen véleményeket vált ki a belváros rehabilitáció az emberekből. Azt is igyekszem feltárni, hogy milyen igényeket elégít ki az új belváros. Emellett, a társadalomban megfogalmazódott kritikákat, a fejlesztés eredményezte konfliktusokat is megvizsgálom a róluk közölt cikkek kapcsán. Ebben a szekcióban foglalkozok még a fejlesztés közösségi médiában való megjelenésével, a tér virtuális térben való leképeződésével. Ezek után kritikai értékelését adom a végrehajtott fejlesztésnek.

A feltett kérdések megválaszolásához több kutatási módszert is alkalmazok. Az egyik módszer a tartalomelemzés, mely a rögzített emberi közlések tanulmányozására szolgál. Ebben az esetben a különböző fejlesztési dokumentumokat, fejlesztési iránymutató dokumentumokat és Európai Unió elveket tartalmazó írásokat elemzek vele. Az iratok mintavételezésénél elemzési egységnek a releváns fejezeteket fogom tekinteni. Az információkat többféle nézőpont szerint értékelem, annak tükrében, hogy az általam tárgyalt alapelvek megtalálhatók-e a tervezési és kivitelezési dokumentum között. Ezt a módszert a dokumentumok esetleges hiányainak és erősségeinek feltárására fogom használni.

A város bemutatása, helyzetének érzékeltetése kapcsán statisztikai adatok elemzését, ábrák és diagramok szerkesztését fogom elvégezni. E témához kapcsolódva a városfejlesztési

dokumentumok másodelemzését is szeretném elvégezni, különös tekintettel a hatályos integrált városfejlesztési stratégiára és a belváros akcióterületre vonatkozó végleges akcióterületi tervre. Ezek esetében a dolgozat témájához kapcsolódó fejlesztési elemekre fogok koncentrálni, különös tekintettel a már megvalósult és a tervezett fejlesztési lépések rendszerszerű bemutatására.

A nem hivatalos formában rögzített írásokat a fórum elemzés módszerével vizsgálom. Ezzel a módszerrel a témában megjelent cikkeket és a hozzájuk tartozó kommentárokat fogom átvizsgálni, helyi médiafelülethez kapcsolódva. Ennek a módszernek a segítségével lehet a fejlesztéssel kapcsolatos cikkekből helyes tanulságokat levonni és a mögöttes tartalmakat is megérteni.

A közösségi médiában megjelenő fényképes posztok elemzésére szintén a tartalomelemzés eljárását használok. a képek több tulajdonságát is figyelembe véve. Az így kapott információkat pedig szemléletes módon feldolgozom.

A felsorolt kérdések, tényezők és megfigyelésük adja a dolgozatom irányvonalát és az ezek felmérését, megfigyelését segítő és szabályozó elméleti módszerek biztosítják azt, hogy megfelelő módon történjen a kutatás és a dolgozat megírása. A dolgozatban törekszem arra, hogy további bővebb vizsgálatokat hozzáfűzve ezt alapul véve folytatni lehessen a rehabilitáció elemzését és értékelését.

1. A városrehabilitáció története és kapcsolódó fogalmak, elvek tisztázása

A települést, mint rendszert a társadalmi, gazdasági, infrastrukturális és környezeti tényezők határozzák meg. Ezek a szférák optimális esetben összhangban vannak, egymástól függően változnak. Ha azonban valamelyik alrendszerben negatív folyamatok mennek végbe, akkor az a többi szférára így az egész településre rossz hatással lehetnek (TÓTH J. 1981). A települési szférák egymással szoros kapcsolatban vannak, térben nem különülnek el, csak az egyes területegységek milyenségét határozza meg a viszonyuk. Nem szabad hagyni a negatív folyamatokat kibontakozni, hanem minél hamarabb vissza kell állítani az megfelelő állapotot az adott szférában. Ha szükséges, többféle módszer segítségével is befolyásolhatók a folyamatok. A terület- és településfejlesztés eszköztárában erre szolgál a városfejlesztés, melynek több módja is van.

1.1. A városrehabilitáció története

Nyugat Európában már az 1950-es évektől foglalkoztak a városmegújítással, rekonstrukcióval, viszont közösségi, azaz Európai Unió szinten ez 1990-ig nem jelent meg. A második világháború után az elpusztult részek eltakarításai és újjáépítések zajlottak. Ez a helyzet szerencsés volt abból a tekintetből, hogy a lehetőségek adottak voltak a korábbi városépítési törekvések megvalósításához a rekonstrukció során (COUCH, C. 1990). Tehát az 1950-es évek körül a rekonstrukció volt a beavatkozás eszköze. Ezek a munkálatok főként a belvárosokban történtek. Emellett a városok, főleg a közigazgatási határaik mentén jellemzően a lakótelep építésekkel és a szuburbiákban gyorsan növekedtek. Az 1960-as években a városrehabilitáció fókuszába újra a belvárosok kerültek, revitalizációs beavatkozásokkal. Ezek a fejlesztések a mai fogalmak szerinti városrehabilitáció előfutárának tekinthetők. Az 1970-es évektől a várospolitikai a gazdasági, a szociális és a fizikai alrendszerait együttműködővé tette a revitalizációs felújításokban (EGEDY T. 2006). Az 1980-as évektől pedig a finanszírozásban következett be jelentős változás, ugyanis a várospolitikai már nem az állami forrást tekintette egyedülinek a felújításokban, hanem a partnerség alkalmazását kezdte szorgalmazni. Ez a ma is fontos Public Private Partnership (PPP) ami magyarul annyit tesz, hogy köz és magán együttműködés. A többségelvű politizálás újbóli hangsúlyossága és a városokban jelentkező új kihívások az 1990-es évektől a várospolitikára is hatással voltak és terjedni kezdett a fenntartható városfejlődés elmélete. A fenntartható fejlődés az Unió politikában már korábban, 1987-ben megfogalmazódott a Közös jövőnk jelentésben, más néven Brundtland-jelentésben. A fenntartható városfejlődés feltétele a városi terek regenerációs folyamatának. A városregeneráció, a problémák megoldására törekvő gazdasági, fizikai, társadalmi és környezeti tényezők javítását megkísérlő, átfogó és integrált szemléletmód és beavatkozás (EGEDY T.-KOVÁCS Z. 2003).

Amint azt láthattuk, a „nyugati” világban a második világháború utáni időszaktól kezdődően végeztek különböző szintű városrehabilitációs tevékenységet. Azonban a kelet-európai államokhoz hasonlóan Magyarországon sem foglalkoztak kellő mértékben az épített környezettel és állagmegóvásával sem a rendszerváltozás előtt, mivel az államszocializmus időszakában a városok növesztése volt a politika célja. Ezekből fakadóan a nehézségek egymást erősítve jelentkeztek 1989 után. (KOVÁCS Z. – REINHARD W. 2007). A rendszerváltozás sem hozott azonnali előrelépést a rehabilitációhoz szükséges politikákban, tervdokumentumokban. A városfejlesztés és különösen a rehabilitáció Magyarországon fejlesztési dokumentumban konkrét célkitűzés szintjén csak bő tíz évvel később, a Nemzeti

Fejlesztési Tervben (NFT) került szóba. Sok városrész már a rendszerváltás előtt is rossz állapotú volt, ezek a még jobban leromlott lakás és épületállománnyal és az ezek mellett megjelenő társadalmi problémákkal terhelten kezdhették neki a városrehabilitációs tevékenységeknek (KOVÁCS Z. – REINHARD W. 2007).

Az embereket érintő nehézségek több okból is erednek, például a leromlott lakásállományból. A mobilisabb, tehetősebb rétegek elköltöznek, helyükre az ott maradt szegényebb emberek mellé további hátrányos helyzetű lakók költöznek, ezt nevezik lefelé filtrálódásnak (LICHTNEBERGER, E. – CSÉFALVAY Z. – PAAL, M. 1995), ami még gyorsabb lepusztuláshoz vezet. Hasonló társadalmi jellegű probléma az is, amikor a megújult területre a lakhatási költségek növekedése miatt az eredeti lakosságnak nincs lehetősége vissza költözni, hanem náluk jobb módúak érkeznek a területre, ez a dzsentrifikáció, így a probléma megszűnése helyett az csak máshova tevődik át (KOVÁCS Z. – SZIRMAI V. 2006). Azonban léteznek pozitív eredményű példák, mint a Középső-Ferencvárosban végbemenő rehabilitációs program. Ezek egyre több fővárosi és vidéki városi önkormányzatot ösztönöznek rehabilitációs projekt megkezdésére. A beavatkozási tervek jellemzője, hogy a társadalmi hatásokat nem vizsgálja megfelelő mértékben, pedig a városi környezet rehabilitációja az épített környezet rehabilitációja mellett sikeresen csak az ott jelen levő társadalmi feszültségek feloldásával lehetséges. A társadalmi feszültség, eltérő okokból eredően pedig sajnos gyakori jelenség. (EGEDY T.-KOVÁCS Z. 2003) (KOVÁCS Z. – SZIRMAI V. 2006).

1.2. A városrehabilitációval kapcsolatos fogalmak

Mint azt fentebb láthattuk, a városrehabilitációnak komoly története van, melyet a különböző időszakokra jellemző fogalmakkal határozhatunk meg. Ezek áttekintése szükséges a téma megértéséhez. Kezdjük a városfelújítással, ami a rossz vagy leromlott állapotban lévő városrészek lakásállományát, a közösség által használt tereit (köztereit), az őket kiszolgáló épületeit, és infrastruktúráját újítja meg. Mindezt úgy végrehajtva, hogy a városrész szerkezeti és beépítési jellegzetességeit megtartja és az értéket képviselő építményeket megőrzi. Figyelmet fordít a környezeti és biztonsági szabályozásokra is. Az újítás mértékét tekintve beszélhetünk renoválásról, amikor az újítás nem eredményez jelentős alaprajzi változtatásokat és rehabilitációról, ami együtt jár szerkezeti átalakításokkal is (EGEDY T.-KOVÁCS Z. 2003) [1].

Hasonló, de ettől eltérő fogalmak a városregeneráció és revitalizáció, ami azt jelenti, hogy adott városi területek korszerűtlen társadalmi és gazdasági alapját átformáljuk, megújítjuk, ezáltal fenntarthatóbbá tesszük, például új funkciók hozzáadásával, vállalkozások vonzásával, a város szerkezet és környezet korszerűsítésével, javításával és a társadalmi szerkezet diverzifikációjával [1].

A városrészek regenerációjának három ága van. Ezek jól egyeztethetőek a TÓTH JÓZSEF alkotta tetraéder modellben szereplő szférákkal, azzal a különbséggel, hogy itt a fizikai környezet tartalmazza az infrastruktúra elemeit is. A három ág a gazdasági, a fizikai és a társadalmi környezet regenerációja [2].

A gazdasági regenerációnak két oldala van a keresleti, ami a helyi kiadásokat jelenti, azaz fenn kell tartani a termékek és szolgáltatások iránti igényt. A másik oldal a kínálati, ami a műszaki infrastruktúra, például utak, üzlethelyek; és a szociális infrastruktúra például oktatás, kommunikációs kapcsolatok megteremtése, ami szükséges a beruházásokhoz és fejlesztésekhez.

A fizikai környezet regenerációjának célja a terület adottságainak tovább javítása, az emberek vonzása és igényeik kielégítése, beruházások vonzása, továbbá a helyi aktivitás növelése, ami a közösséget jobban egyesíti. A fizikai megújításnak egy városrészben több szerepe is lehet. A teljes regenerációban vezető, katalizáló szerepe lehet egy fizikai rehabilitációnak úgynevezett zászlóshajó projektnek, ami több új beruházást vonzhat. Az első ilyen jelentős fejlesztés Magyarországon a budapesti Józsefvárosban Corvin-Szigony projekt volt, melyet a Rév8 Zrt. valósított meg egy slumos területen, ahol multifunkciós, modern és vonzó városrészt hoztak létre. Ez a projekt már a szociális rehabilitációval is foglalkozott (ALFÖLDI GY. – SÁRKÁNY CS. – SZEIFRIED A. 2003). A lehetőségek kiaknázása is egy szerep, amit a fizikai rehabilitáció betölthet, amivel a városrészben a fizikai környezet még vonzóbbá tehető egy fejlesztéssel például egy ipari területen ipari park, vagy inkubátorházak létrehozásával. Kínálati beruházás is lehet egy fizikai regeneráció, amikor javítunk egy-egy tulajdonságon, vagy új tulajdonságot teremtünk, például turisztikai célpontot hozunk létre. Ezeknek a célja összességében a vonzerő növelése. A fenti szerepek mellett azonban, ha a fizikai regenerációt a gazdasági és társadalmi megújítással integráltan végezzük, akkor érhetünk el csak igazi sikereket egy terület felértékelésében.

A harmadik ág a társadalmi környezet, ami a területen élő emberek és az együttélés, valamint az egyéni cselekvéseik és közösségi tevékenységük kapcsolatai (FARKAS P. 2000). A társadalmi környezet rehabilitációját a sikeresség érdekében közösségi szinten kell végezni, az összes érintett bevonásával, integrált szemléletben (EGEDY T.- KOVÁCS Z. 2003).

A hosszútávon is sikeres városregeneráció viszont csak stratégiai gondolkodással valósítható meg. Hiszen így számolva a külső és belső tényezőkkel, nem csak követni tudjuk, hanem befolyásolni is a folyamatokat. (RECHNITZER J. 2011). Az Európai Unió is hangsúlyozza a stratégiai tervezés fontosságát, ebben a témában íródott dokumentum például az Europe 2000+, ami bemutatja azokat a kurrens folyamatokat, melyek alátámasztják a stratégiai tervezés szükségességét. Az első lépésnek annak kell lennie a stratégiai gondolkodásban, hogy megértsük, nem csak fizikai tervezésből áll a területi tervezés, hanem társadalmi, gazdasági, környezeti és politikai folyamatokat magában foglaló stratégia megalkotásából és működtetéséből. Ezt tovább fokozva, stratégiai célokat szükséges megjelölni és egy nagyobb területi egység terveibe kell integrálni azt. A stratégiai tervezést előremozdító tényező még a döntéshozatal decentralizációja, amivel a helyi szervezetek egyre jobban tudnak a folyamatba bekapcsolódni (PARKINSON, M. 1996) (EGEDY T.- KOVÁCS Z. 2003).

Egy másik fogalom, ami ezeknél drasztikusabb folyamatot jelent, a városmegújítás, ami alatt azt értjük, hogy a társadalmilag, gazdaságilag és épületállományát tekintve is leromlott, elhagyatott területeken nagy volumenű projektekkel kicseréljük a lakás állományt, infrastrukturális hálózatokat, szolgáltatásokat és szabadidős tereket egyaránt. Ez az ott élő közösségre anyagilag megterhelő lehet a környék presztizsének növekedése miatt és olyan, nem kívánt hatása lehet, mint a dzsentifikáció, ezért napjainkban kevésbé alkalmazott módszer [1].

Az 1. ábrát a városfejlesztés különböző rehabilitációs fogalmai közötti különbségek összegzésére, szemléletes bemutatására szerkesztettem, a feldolgozott szakirodalmak alapján. Az összevetés aszerint történik, hogy a fejlesztés mely pontokon avatkozik, vagy éppen nem avatkozik be a szférák különféle, a rehabilitáció szempontjából kardinális részein.

Beavatkozási pont/Fogalom	Városmegújítás	Városrehabilitáció és restauráció	Városregeneráció és revitalizáció
Lakás állomány	+	+	+
Infrastruktúra	+	+	+
Közterületek	+	+	+
Funkció, szolgáltatás	+	+	+
Társadalmi szerkezet	-	-	+
Gazdasági	-	-	+

szerkezete			
Városi szerkezet	-	+	+
Fenntarthatóság	-	-	+
Értékek megőrzése, helyreállítása	-	+	+
Környezeti és biztonsági normák	-	+	+

1. ábra. A városfejlesztés különböző rehabilitációs beavatkozási módjai. Szerk.: Tóth Balázs 2014.

1.3. A területfejlesztés alapelvei és főbb szabályozó dokumentumai

Annak érdekében, hogy a fejlesztések a lehető legnagyobb és legjobb hatást ériék el alapelvek lefektetése szükséges, melyeket a területfejlesztésben résztvevő minden szereplőnek ajánlott figyelembe vennie, így azok a fejlesztések valós és elvi kapcsolataikból adódóan erősítik egymást. A kohéziós politika egységes alapelvek szerint működik, ami a regionális politika reformjaival folyamatosan egészültek ki. Egy részük már a Thomson-jelentésben az 1970-es évek elején körvonalazódott, de kifejtve csak az 1988-as regionális politikai reform alkalmával lett a Delors I. csomag néven ismert dokumentumban [3], ezek a partnerség, a programozás, a koncentráció és az addicionalitás voltak. A fejlődés következő lépcsőjét a maastrichti szerződés hozta, amely továbbfejlesztve négy elvet írt le, ezek a szubszidiaritás és decentralizáció, a partnerség, a programozás és monitoring, illetve a koncentráció és addicionalitás voltak. A 2007-2013-as programozási periódus hozta a végső állapotot a kohéziós politika elvi rendszerében, amikor a partnerség és az addicionalitás elvének definícióját módosították és megfogalmazták az arányosság elvét (RECHNITZER J. - SMAHÓ M. 2011).

Az Európai Unió 2007-2013 közötti programozási időszakára vonatkozóan a regionális politika irányelveinek célja az volt, hogy fenntarthatóan a tudásra és innovációra alapozva az Unió a világ legversenyképesebb gazdaságává váljon, úgy, hogy a társadalmi kohéziót erősítse és növelje a lakosság életminőségét. A kohéziós politika az alábbi három prioritásra összpontosítja a forrásokat: különböző területi egységek vonzerejének növelésére elérhetőség, megfelelő szintű szolgáltatások és a környezet megóvása révén; az innováció, a vállalkozó szellem és így a tudás alapú gazdaság serkentésére; valamint a több és jobb munkahely teremtésére. Ezekhez a prioritásokhoz eszközként igen jól társítható a városfejlesztés. Emellett három célkitűzést támogat melyek a konvergencia, a regionális

versenyképesség és foglalkoztatottság továbbá az európai területi együttműködés (RECHNITZER J.-SMAHÓ M. 2011).

Az alapelvek tehát a következők:

- Szubszidiaritás és decentralizáció elve
- A partnerség elve
- Programozás és monitoring elve
- Koncentráció és adicionalitás elve
- Az arányosság elve

(RECHNITZER J. - SMAHÓ M. 2011).

A kohéziós politikát szolgáló alapelvek mellett említeni kell további fogalmakat, amik nélkülözhetetlenek napjainkban a sikeres fejlesztések tervezéséhez és kivitelezéséhez.

Az egyik ilyen a térségi és táji szemlélet elve azt jelenti, hogy a fejlesztésnek illeszkednie kell az adott térség sajátosságaihoz, adottságaihoz, térstruktúrájához és külső térszerkezeti kapcsolataihoz [4]. A rendszerszemlélet elve szerint, figyelembe kell venni a magasabb szintek gazdasági és társadalmi trendjeit, hogy előre gondolkodva tervezzünk és cselekedjünk [4]. A nyilvánosság elve azért meghatározó, mert a társadalom megelégedettsége szükséges hozzátartozója egy sikeres fejlesztésnek. Emiatt szükség van az embereket tájékoztatására, hogy tisztában legyenek a fejlesztési döntésekkel [4].

Utolsóként pedig a jelenkor legtöbbet emlegetett eszméje a fenntarthatóság és a biztonság elve, ami azt jelenti, hogy a beavatkozások forrásai nem veszélyeztethetik a jövő generációk, szükségleteinek biztonságos kielégítését, valamint a különböző folyamatok nem veszélyeztethetik a környezetet és az értékek meglétét, de hiánytalanul biztosítják a társadalom létszükségleteit [4].

A sikeres és az Európai Unió által preferált elveknek megfelelő városfelújításnak is vannak azonban nehezítő tényezői. Például a rendezetlen tulajdoni viszonyok, a felaprózott fejlesztési tevékenység vagy a kivitelezés tervezésének hiányosságai.

Azonban ha a megfelelő rendszerbe helyezzük a városfejlesztést, mint eszközt a helyes elvekhez ragaszkodva, sikeresebben hajthatjuk végre a beavatkozásokat, hatékonyan reagálhatunk a nehézségekre.

Az Európai Unió Kohéziós Politikájának egyik eszköze a fenntartható városfejlesztés. Egy ilyen fenntartható rendszer létrehozása érdekében 2007-ben az Unió tagállamok területfejlesztési miniszterei elfogadták a Lipcsei chartaként ismert stratégiai városfejlesztési elveket tartalmazó dokumentumot, ami ajánlásokat tesz a helyes városfejlesztésre [5].

Ajánlásként szerepel az integrált városfejlesztési politika nagyobb mértékű alkalmazása is, amelyben az alábbi cselekvési stratégiák alapvető fontosságúak a versenyképes növekedést, mint célt szem előtt tartva.

Az első ilyen ajánlott cselekvés a „Kiváló minőségű közterületek létrehozása és fenntartása” ami a város lakóinak kellemes és élhető körülmények mellett a tudás intenzív iparágak puha telepítő tényezője és a turizmus előremozdítója is lehet.

A következő fontos cselekvés „Az infrastrukturális hálózatok modernizálása és az energiahatékonyság növelése”, ami magában foglalja a multimodális, fenntartható és jó minőségű tömegközlekedést; valamint az infrastruktúrafejlesztést. Ajánlott még az energiahatékonyság és természeti erőforrások használata, a fenntarthatóság jegyében. A Lipcsei charta második főbb része felhívja a figyelmet a városokon belüli hátrányos helyzetű területekre, a városrészek közti egyenlőtlenségek mérséklésére és a társadalmi kirekesztődés megakadályozására. Hiszen ez feltétele a város egyensúlyának, ami vonzóvá teszi azt használóinak. A hátrányos városi terek fejlesztésére a következő cselekvési stratégiák ajánlja a charta.

A fizikai környezet fejlesztése, a meglévő épületek megújításával, hogy azok konfliktusmentesen kapcsolódhassanak a modern városi szövetbe.

A helyi gazdaság és munkaerő piaci politika erősítése alapozva a városrészekben rejlő gazdasági erősségekre, lehetőségekre.

Összességében tehát a gazdasági stabilitás, a társadalmi integráció és a fizikai környezet korszerűsítése a kulcsa a városok fenntartható működtetésének [5].

A fenti szempontokat is figyelembe véve készítettek a városok hazánkban is Integrált Városfejlesztési Stratégiát (IVS-t). Az IVS egy középtávú, azaz 7-8 évet felölelő fejlesztési dokumentum, ami területi szemléletű és a városon belül a városrészekre is tartalmaz célkitűzéseket számolva a területi, az ágazati és az idő tényezővel. [6]. Az IVS-nek tartalmaznia kell az erősségek és gyengeségek elemzésén alapuló leírást; fejlesztési célokat és jövőképet; a városrészekre vonatkozó, ágazati, műszaki tervek és politikák összehangolását és azt, hogy ezek a város fenntartható fejlődését hogyan serkentik. Magában foglalja még a támogatások felhasználásának összehangolását és a térben való koncentrálását; helyi és városi szintű koordinációt az összes lehetséges szereplővel, akik a különböző térségek gazdasági, társadalmi, környezeti és kulturális fejlődésre hatással lehetnek.

Az IVS-ek része az integrált városrehabilitáció is, ami a városfejlesztés számára fontos problémákat és érdekeket egyidejűleg és méltányosan veszi figyelembe. Tehát a várospolitikai fő területeit térben, ágazatilag és időben koordinálja úgy, hogy abba bevonja a gazdasági

szereplőket, a társadalmi szervezeteket és a lakosságot is.

A városrehabilitációnak több fajtája is létezik. Ezek közül egy a köztér és főtér rehabilitáció. Azonban, hogy fejleszteni tudjuk a köztereket, ismernünk kell őket és meg kell értenünk a bennük zajló folyamatokat.

2. A köztér fogalma és szerepe a városokban

Települések, városok esetében fontos, hogy élhető legyen és törekedjen az emberi igények kiszolgálására. Ennek megvalósulásában szerepe van a jó környezeti viszonyoknak, megfelelő társadalmi körülményeknek, a jól működő infrastruktúrának és a fenntartható gazdasági helyzetnek.

A városi szövet, ami a már részletezett szférák egysége, beépített és be nem épített részekre tagolódik. Ez utóbbi kategóriát szinte teljesen lefedik a közterületek, melyek az önkormányzatok által szabályozottak.

A városban a környezeti viszonyok ezen belül az épített környezet és a közterületek, a benne lévő közterek hálózatával az, ami meghatározó. Ha a városi környezet nem megfelelő, akkor a városvezetésnek megvan a jogi lehetősége a módosításra, az érvényesülő szubszidiaritás elve révén. A beavatkozás szükséges is lehet, hiszen a közterek számos funkcióval bírnak. Ezért a Kohéziós Politika és a városfejlesztés egyik leghangsúlyosabb része a köztérfejlesztés.

Nehezíti viszont az ilyen jellegű beavatkozásokat, hogy a köztér fogalma törvényileg nincs definiálva, de még pontos meghatározás sincs rá. A jelenleg hatályos közterület felügyeletről szóló jogszabály (1999. évi LXIII tv. 27.§) a köztér fogalmát nem, csak a közterületet definiálja, a közterek egy nagyon meghatározó részüket teszik ki a közterületeknek. A jogszabály szerint *„a közterület: a közhasználatra szolgáló minden olyan állami vagy önkormányzati tulajdonban álló terület, amely rendeltetésének megfelelően bárki használhat, ideértve a közterületnek közútként szolgáló és a magánterületnek a közforgalom számára a tulajdonos (használó) által megnyitott és kijelölt részét, továbbá a magánterület, amely azonos feltételekkel bárki használhat”* [7].

A köztér fogalmának meghatározást nehezíti annak sokrétűsége. Többek között, mert a közterek felhasználása időben változik, már nem egy funkciója van a tereknek, mint például piactér vagy szocialista felvonulási tér. Történeti szerepük tehát részben elvész, egyre inkább az infrastruktúra, a rekreáció, a turizmus és a társas élet helyévé válik a köztér (VARGA P. I.

2011). Annak ellenére, hogy történeti szerepe elvész, máig hordoz történelmi bélyegeket például az elnevezéssel. Fokozza a meghatározás nehézséget, hogy a külföldi szakirodalmak a közterület, köztér (public space) fogalmába tartozónak értik a közintézményeket is, mint például egy bárki számára látogatható könyvtár vagy múzeum (GREGORY, D. (szerk.) 2009). Mivel bárki látogathatja, a köztér lehetőséget ad kapcsolatok ápolására, kultúra közvetítésére, ezáltal a közösséget nemcsak fizikai tekintetben, de társadalmilag is szolgálja. Bizonyos tekintetben átmenetet képez a magán és a közösségi élet és tér között, mivel magánjellegű találkozások történnek és a szabad idejüket töltik itt el emberek (GEHL, J. - MATAN, A. 2009), (VEDRÉDI K. 2012). A meghatározott funkciók kielégítése mellett törekedni kell arra, hogy a köztér megadja az egyéb, nem tervezett felhasználások lehetőségét (VARGA P. I. 2011).

A köztér meghatározás összetettsége a megközelítésből is ered, ha a nyilvánosság tekintetében nézzük, akkor szociológiai megközelítés szerint értelmezhető, ha a tér szó jelentése felől közelítünk, akkor a földrajzi értelmezés adhat alapot a definiálásban [8]. Tehát csak több nézőpont figyelembe vételével határozhatjuk meg átfogóan a köztér fogalmát.

A köztér tehát a városi szövetben található, jól körülhatárolható, több funkcióval rendelkező, általában csomóponti, azaz több közlekedési útvonal metszésében elhelyezkedő, nem beépített közterület, mely mindenki számára hozzáférhető és rendeltetésszerűen korlátozás nélkül használható, helyet biztosít társadalmi életnek és kultúrának egyaránt (GREGORY, D. (szerk.) 2009, SOMFAI A. (szerk.) 2008, GEHL, J. - MATAN, A. 2009, (VEDRÉDI K. 2012), [7])

A főtér a köztér egy speciális formája, mely definíciója ehhez a meghatározáshoz képest annyiban bővül, hogy központi helyen található, jellemzően több ember befogadására képes, nagy rendezvények lebonyolítására alkalmas, a város imázs, városkép szempontjából meghatározó.

Mivel a különböző közterek felhasználása összetett és eltérő, fontos ismernünk, az adott tér felhasználási módjait, hogy annak megfelelően lehessen például fejleszteni, karbantartani. A közterek funkciója, felhasználási módja a városi rendeltetés és a helyi használat fogalom kettős összessége (VARGA P. I. 2011). A városi rendeltetés az, amire a teret tervezték, mint például a közlekedés. A helyi használat pedig az, amire éppen felhasználja egy adott ember például a szabadidő eltöltése, gördeszkázás vagy esküvői fotózás.

Annak ellenére vagy éppen azért, mert a köztereket sok ember kiszolgálására tervezik, állapotuk leromolhat, korszerűtlenné esetleg veszélyessé válhat. Bizonyos esetben az építésükkor betöltött szereprükre már nincs igény és a mai elvárásoknak nem tesznek eleget, ilyen például egy marhavásár. A tér minőségét rontja, ha nem fordítottak figyelmet az

állagmegőrzésre, vagy a közműszolgáltatók által kihelyezett tereptárgyak minőségére, kinézetére (BARDÓCZI S. - DÖMÖTÖR T. 2013). A nem megfelelő állapot módosítására, javítására a megújítás eszközét alkalmazhatjuk.

A köztérfejlesztés egy igen gyakran használt ám a közterek sokszínűsége miatt igazán jól csak nehezen alkalmazható eszköze a városfejlesztésnek. Mint a városrehabilitáció evolúciójában, itt is megfigyelhető a szemlélet minőségbeli fejlődése. Míg korábban a rehabilitációs tevékenységek sajnálatos sajátossága volt, néha még ma is az, hogy csak a történelmi jelentőségű és látványos építményekre korlátozódott, és az ezeket magukban foglaló közterek esetében kimerült a burkolat és a zöld felületek rendezésében és megújításában. Ahelyett, hogy a kultúra és a szabadidő eltöltésének vonzó terévé alakították volna, az EU-s alapelveket figyelembe véve, komplex szemléletű regeneráció keretében (TAMÁS A. M. - KOVÁCS-ANDOR K. 2009). Azonban közel sem csak a szükséges tereptárgyak vagy a burkolat és a szökőkutak elhelyezése a kulcs egy jó fejlesztéshez. Ezt gyakran elfelejti a mérnöki tervezésnek alárendelt építés, rehabilitáció, az élő téralkotó elemekkel is számolni kell csakúgy, mint a használatból fakadó tényezőkkel. A használók és a használat figyelembe vétele a tervezésben azonban újabb kérdéses tényezőt vet fel, ami a nem tervezett, azaz helyi igényeken alapuló felhasználásból ered és előre nem tervezett használatot gátló tényezőt hordoz. Ugyanis nem tudjuk, kik használják majd a teret, emiatt differenciálatlan és semleges tereket terveznek (BARDÓCZI S. - DÖMÖTÖR T. 2013).

A jó várostervezéshez meg kell értenünk a folyamatokat és meg tudni, hogy mit jelent a város az embereknek, amihez viszont információkra van szükség az emberektől, amit egyebek mellett társadalomtudományi módszerekkel szoktak begyűjteni. Ezzel az a probléma, hogy az így kapott információk alapján a városi szövet az eltérő használatok miatt széttagolódni látszik, ez pedig nem egyezik a várostervezők homogenitásra törekvő elképzeléseivel [8]. Továbbá, ha meghatározott rendeltetésű tereket építenek, az gátolhatja a tervezett szükségletek kielégítésén túlmutató felhasználási élményt. Ennek a nehézségnek a feloldására az antropológiai kutatáson alapuló módszer tűnik jónak. Ezzel a városi lakosságot kulturális és életstílusbeli jellemzők alapján tagoljuk, majd elemezzük egy jellemző csoport kapcsolatát a közterekkel. "Rámutatnak arra, hogy a csoportidentitás térbeli megjelenítése térfoglalással jár, többnyire kimondatlanul is a többi csoporttal szemben, azokat kiszorítva vagy alkalmazkodásra kényszerítve valósul meg, ha ugyan nem vezet nyílt összetűzésekhez." (WESSELY A. 2010 pp. 5)[8]. Egy város főterének esetében viszont ennek természetesen a város kultúrájához kell igazodnia. Nyugat-európai tapasztalatok mutatják, hogy nem a globalizáció diktálta attrakciók előállítása szolgálja a kulturális igények kielégítését, hanem a

helyi látnivalók, nevezetességek és termékek fejlesztése, támogatása az, ami ösztönzőleg hat a kultúra "fogyasztására" és széles körben ismerté, híressé válására (BEATRIZ G. 2004). A tereknek tehát a helyi közösség értékeit kell közvetítenie, az általuk képviselt és megfogalmazott képet kell mutatnia.

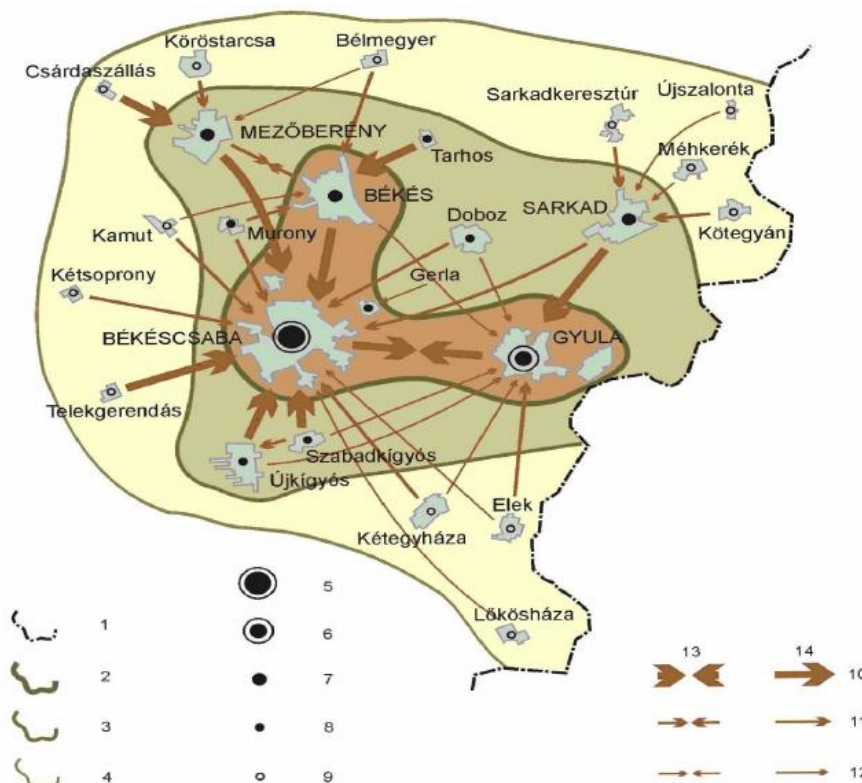
A funkcionálisan nem kielégítő közterek esetében ezért szükség lehet a rehabilitációra. Azonban a jól működő, központi elhelyezkedésű, sok ember által használt közterek tervezésének is vannak alapelvei, melyeket az 1975 óta működő PPS - Project for Public Spaces nevű szervezet dolgozott ki. Ezek az elvek a következők: Imázs és identitás - Vonzás és rendeltetés - Kényelem és berendezés - A használathoz alkalmazkodó berendezés - A tér programja kövesse az évszakot – Elérhetőség - Külső és belső tér - Környezeti hatások – Fenntartás - Források (SOMFAI A. (szerk.) 2008).

A közterek tehát elengedhetetlen részei egy fenntartható és élhető városnak. A Kohéziós Politikának ezért feladata a városfejlesztés, amibe többek közt a köztérfejlesztés eszközével tud beavatkozni. Magyarországon több köztérfejlesztési projekt is végbement az elmúlt években. Ezek közül az egyik, amellyel a szakdolgozatom foglalkozik, a Dél-alföldi Regionális Operatív Programban meghirdetett Megyei-jogú városok funkcióbővítő rehabilitációja pályázaton nyert forrást. A funkcióbővítő városrehabilitációnak részét képezi a tradicionális belvárosi jellegű terek megújítása és új funkciók, igénybevételi módok kialakítása [6], így lehetőség nyílt Békéscsaba főterének a Szent István térnek a rehabilitációjára is. Hogy jobban megértsük a beruházás szükségességét, ismerkedjünk meg Békéscsaba helyzetével és a várossal.

3. Békéscsaba Integrált Városfejlesztési Stratégiája és a város jellemzői

Békéscsaba, ahogyan a megye is földrajzi fekvés és közlekedés-földrajzi szempontból periférikusnak tekinthető, elkerülik a nagy nemzetközi tranzitfolyosók és egy számjegyű főútja sincs. Azonban regionális szinten mégis számottevő közúti csomópont.

Békéscsaba tagja a közép-békési településeggyüttesnek, ami regionális szinten az integráció egy előrehaladottabb állapotában van. További tagjai a 2. ábrán láthatóak. A településeggyüttes valós és funkcionális létezését több szerző is alátámasztja, (TÓTH J. 1981, BECSEI J. 1984) A Közép Békési Centrum és az általuk vonzott települések tömörítik a megye lakosságának több mint 45%-át.

2. ábra. A közép-békési településeggyüttes. Forrás: [9]

1. országhatár, 2. a településeggyüttes magterületének határa, 3. a településeggyüttes határa, 4. a település együtteshez közvetlenül kapcsolódó területek határa, 5. a település együttes központja, 6. a település együttes társközpontja, 7. bolygóváros-jellegű központok, 8. "alvótelepülés"-jellegű községek, 9. egyéb a település együtteshez intenzíven kapcsolódó községek, 10. intenzív településközi kapcsolatok, 11. közepes intenzitású településközi kapcsolatok, 12. laza településközi kapcsolatok, 13. kiegyensúlyozott településközi kapcsolatok, 14. domináns településközi kapcsolatok

Ezért jelöli ki az OTK is alközpontnak a Közép Békési Centrumot, egyedül Békéscsaba helyett. A 2005-ben elfogadott Országos Területfejlesztési Konceptió (OTK), új lehetséges szerepköröket helyez kilátásba Békéscsabának. A pólusprogram egyik alközpontjának mondja ki a várost, így a régióban a decentralizáció elősegítése mellett a policentrikus városhálózat kialakításában feladata a Szeged fejlesztési pólus fejlődésének közvetítése, átvitele a térség többi részébe. Békéscsaba másik fontos feladata a határ menti együttműködésekben történő szerepvállalás a gazdasági, kereskedelmi, civil kapcsolatok és a közszféra erősítésével, ami segít érvényesíteni az Európai Unió területi integrációs törekvéseit [4].

A város tehát környezetébe jól integrált, és lehetősége van komolyabb térségi szerep betöltésére is. Ennek tükrében készült a város Integrált Városfejlesztési Stratégiája, mely valóban nagy figyelmet fordít és célja, Békéscsaba központi szerepének erősítése.

Európában így Magyarországon sincsenek homogén városok, Békéscsabán sincs ez

másként. Ennek a heterogenitásnak a kezelhetővé tételére született meg az integrált városfejlesztési stratégia, ami a városon belüli összetartozóbb egységekkel külön foglalkozik. A város IVS-ében a 6. mellékletben szereplő városrészek kerültek lehatárolásra. Melyek közül dolgozatomban a Belvárosra koncentrálok. A dokumentum helyes célokat jelöl ki, viszont nem kellő alaposággal készítették el, ez pedig ront a minőségén.

Békéscsaba Integrált Városfejlesztési Stratégiáját (IVS) egy budapesti cég készítette, a Magyar Pályázkészítő Iroda Zrt., ez nem lenne baj, ha a nem lenne a városban az MTA Regionális Kutatóintézetének egy osztálya, akik a jelenleg érvényes, 2004-es településfejlesztési koncepciót is készítették. Véleményem szerint, ezzel részben sérül a szubszidiaritás elve, hiszen egy helyi regionális tudományokkal foglalkozó kutatóintézet, akik már végeztek hasonló feladatot, jobban, nagyobb rálátással tudták volna megírni ezt a dokumentumot. Az IVS egyébként a város 2004-es településfejlesztési koncepciója alapján készült.

A stratégia több középtávú célt jelöl meg, az első ilyen a gazdaság élénkítése és a versenyképesség javítása. Központi szerepének erősítése érdekében szükséges is gazdasági szempontú tovább fejlesztése és versenyhelyzetének javítása. Békéscsaba, mint központ az emberek számára is vonzó a térségben a különféle szolgáltatások, a nagyobb számú munkahely vagy a kereskedelem miatt. Valamint vonzó városi funkció a felsőoktatás, de különöse a középfokú képzés. A város a térségben foglalkoztatási és oktatási központi szerepű. Előbbi funkcióját bizonyítja, hogy több nemzeti és nemzetközi szinten jelentős cég van jelen a városban. Hivatalos eredmények is utalnak erre, például a REPUS (Regionális policentrikus városi rendszerek stratégiája) 2005-2007 között végzett kutatásának térségi munkaerő-piaci rendszer (LLS) központok feltárásának eredményei (SALAMIN G. - RADVÁNSZKI Á. - NAGY A. 2008).

Jelentőségét jól mutatja az is, hogy a városi funkciók számát tekintve nem marad el sem a többi megyeszékhelytől, sem a regionális központoktól, sőt a budapesti agglomerációban lévő településeknél is több szerepkörrel bír 2005-2006-os adatok szerint (SALAMIN G. - RADVÁNSZKI Á. - NAGY A. 2008). Egy komplexebb vizsgálat kimutatta, hogy az ország gazdasági szempontból fontos központjainak hierarchikus listáján az 5 szintből csak a 4-en található, viszont még ez a szint is meghatározó gazdasági központi szerepkörrel bír térségi szinten, főleg a szolgáltatási aktivitás és a városhálózatba való beágyazottság tekintetében (NAGY E. - NAGY G. 2008).

Kereskedelmi szerepe növekedésében mérföldkő volt a Csaba Center bevásárlóközpont 2001-es megnyitása, ami egy új, nagyvárosias szolgáltatást jelent a város

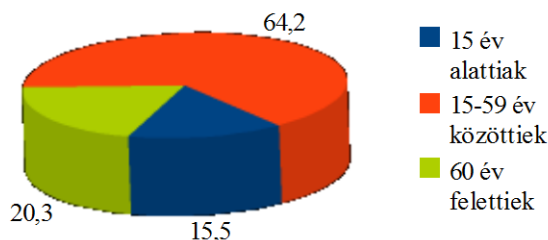
kínálatában. Mivel a pláza a belvárosban jött létre, új funkciókat adott, azonban átalakította a gazdasági térszerkezetet és a városban található többi üzlet fenntarthatóságára is rossz hatással volt. Ez ellen szükséges tenni, amire jó módszer a belváros rehabilitációja.

A fentiek összesítéseként kijelenthető, hogy környezetében a mostaninál jelentősebb húzóerőként szolgálhat és országos viszonylatban is jobb helyzetbe kerülhet, ha gazdasági helyzete javuló tendenciát vesz fel. Amihez a belváros rehabilitáció szükséges, hogy a funkciókhoz illő színvonalú városközpont jöjjön létre, valamint új szereplők és funkciók jelenhetnek meg az rehabilitált belvárosi gazdasági környezetbe.

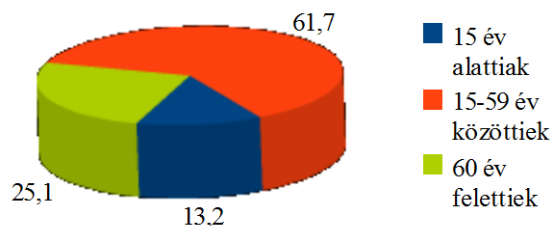
További a belváros fejlődését szolgáló és a dolgozat szempontjából releváns alcél a turisztikailag fontos területek kijelölése és hasznosítási, valamint a fejlesztési terveinek, ütemterveinek kidolgozása és a turisztikai attrakciók fejlesztése.

A vonzó gazdasági és épített környezet kulcsa a társadalmi fenntarthatóságnak is, ilyen kihívásokkal foglalkozik a stratégia második tematikus célcsoportja. Több társadalmat érintő nehézség is jelen van a városban. Valós demográfiai probléma itt, mint az ország egyéb területein a népesség fogyás. Békéscsaba város lakónépessége 2013. január 1-én 61 046 fő volt, a 2011-es népszámláláskor 62 050 fő volt, a népesség fogyás jelentős a 2001-es 67 968 főhöz képest.

Az egyik legjelentősebb alcél a második tematikus célcsoporton belül a népesség elöregedési folyamatának mérséklése, a fiatalok vonzásával és megtartásával. Ehhez elengedhetetlen egy pezsgő városközpont létrehozása, és a lakosság kulturális ellátását szolgáló intézmények fejlesztése, amivel külön pont foglalkozik az alcélon belül. Ennek része a Szent István tér (főtér) fejlesztése, mint fesztiválok és különböző városi rendezvények tere. Az elöregedést demográfiai adatok is alátámasztják. Az időskorúak arányának növekedése és a fiatalok elvándorlása jól észrevehető a korcsoportok arányát mutató 4. és 5. ábrákon.

4. ábra Bcs. népességének korcsoportok szerinti megoszlása 2001-ben (%-ban)
Forrás: [14], Szerk.: Tóth Balázs 2014

5. ábra Békéscsaba népességének korcsoportok szerinti megoszlása 2011-ben (%-ban)

Forrás:[14], Szerk.: Tóth Balázs 2014

A városban 2011-ben a munkanélküliségi ráta 12,02% volt a munkanélküliek és az aktív korú népesség arányában. 2011-es adatok alapján pedig a foglalkoztatási arány 61%-os volt a foglalkoztatottak és a munkaképes korúak (15-61 éves) arányában. A belvárosi rész társadalmi összetétel tekintetében jobb tulajdonságokkal rendelkezik.

Harmadik tematikus célként az Épített környezet és városi infrastruktúra szerepel az IVS-ben. Az alcéljai közt pedig megemlítendő a minőségi szolgáltató és kereskedelmi negyed kialakítása a Belvárosban, amit a Szent István térnek teljes főtéri funkció kialakításával, a hozzá kapcsolódó Andrássy út sétálóutca jellegű részének rendezésével, a parkolási gondok felszámolásával és megfelelő minőségű irodaházak kialakításával kíván elérni.

A negyedik tematikus célcsoport a Városi zöldterületek ökológiai célkitűzése nevet viseli, ebben szerepel a zöldfelületek arányának megőrzése, minőségi és mennyiségi fejlesztése, amit egy köztérfejlesztésnek, rehabilitációnak teljesítenie kell. Ez a célkitűzés szintén valós helyzetre reflektál. A városi zöld és közterületek szempontjából ugyanis nem nevezhető jónak Békéscsaba helyzete, mert az országos átlag alatti értékek jellemzik. Közparkjai jórészt lakótelepeken találhatók tehát csak az adott lakóterület szintjére lettek tervezve, ezek gyakran leromlott állapotúak és nem használják ki őket a lehetséges mértékben sem. Nem jó a helyzet a város peremeken sem ugyanis a védő és kondicionáló erdősávok is hiányosak a várostest körül. A városvezetés ezért folyamatosan növeli a zöldterületeket és már nagyjából duplájára gyarapították. Az 1990-es évek második felétől kezdődően az akkori 7%-ról 2002-re ez az érték 12% fölé került, ami 2 403 000 m²-t jelentett (KSH T-STAR, 1990-2002). Azóta pedig az akcióterületi terv szerint a város növekedése miatt csökken a zöldterületek aránya [9]. Azonban 2007-re 1 839 730 m²-re csökkent az összes zöldterület, míg 2012-re területe már csak 8% körüli, 1 585 229 m²-el, viszont a város területe nem változott [19], így ellentmondás fedezhető fel a terv dokumentumban.

A zöldterületek növelése mindenképp fontos feladat, amire a közterek rehabilitálása jó

megoldást kínál, napjaink köztereinél ugyanis fontos szempont a zöldfelületek nagy aránya. A békéscsabai rehabilitációs példa esetben ez majdnem a főtér összes fájának kivágásával kezdődött egy hibás döntés miatt. Lakossági felkeresések hatására azonban felülvizsgálták és módosították a tervet.

Az utolsó tematikus célcsoport a közlekedéssel foglalkozik. A város közlekedése a történetéből ered, mivel központi mezőváros volt így sugaras irányban tartanak kifelé az utak. A kialakult infrastruktúrából több probléma is ered, a vasút például Jamina és a Nyugati kertváros településrészeket mintegy levágja a városról. Egy másik szerkezeti probléma, hogy a népes Lencsési lakótelepet egyetlen tengely kapcsolja össze a városközponttal. Összességében a főbb utak, a vasúti vonalak és az Élővíz csatorna van nagy hatással a város szerkezetére, melyet mindenképpen figyelembe kell venni a város fejlesztésénél. Kiemelt szerepet kell, hogy kapjon az említett városrészek központtal való összekötése. Mint minden városban, ahol problémát jelent a megnövekedett gépjármű forgalom, a kerékpáros és gyalogos közlekedés fejlesztése egy jó alternatíva. Ez Békéscsabán is egy alkalmazott megoldás, hiszen az áthaladó gépjármű forgalomtól a rehabilitációban teljesen elzárt főtér és a hozzá kapcsolódó sétáló utca fejlesztése pont ezeket támogatja. Helyes megközelítésre utal a sétáló utcákon és tereken gyakori problémaként megjelenő gyalogosok és kerékpárosok közötti konfliktust orvosolni kívánó pontot, amiben a fejlesztések előtt egyeztető fórum szervezését tűzik ki.

A közlekedési célkitűzésben említésre kerül a parkolás problémájának megoldása is a belvárosban parkolóház létesítésével. A feladat megoldására történtek lépések, 2001-ben, amikor bevezették a fizetős parkolóhelyeket Békéscsabán, ez részben javított a helyzeten, de nem oldotta meg a problémát.

4. A békéscsabai belváros története és jellemzői

A települést az egykori városmag, a mai belváros határozza meg. A ma meghatározó épületek a XIX. század második felében épült többszintes polgári lakástömbök és a belváros déli részén található 1970-80-as években épült ötemeletes panel és blokktéglá házak. A belváros É-i és D-i részei mellett is zárt sorú beépítés jellemző, amely a XIX. századi városiasodásnak megfelelő és a mai város hangulatában is meghatározó elem. A Belváros "Korszerű, vonzó megye- és városközpont" elnevezés egy ténylegesen elérendő fejlesztési célt takar, a fentebb említett központi szerepek miatt. A dolgozatban jellemzett, erre törekvő

rehabilitációs projekt miatt ez a városrész van a fókuszban.

4.1. Békéscsaba főterének rövid története

Békéscsaba főtere, mely régen piactérként is funkcionált (6. ábra.), több jelentős változáson esett át. Ilyen például a Városháza 1873-as átadása vagy az ezután

6. ábra A főtér az 1771-ben épült római katolikus templommal, mely tornyát 1820-ban kapta, 137 évig szolgálta a híveket. Forrás: (GÉCS B. 2005)

megjelenő kövesút, vagy a fenti képen látható helyett az új, ma is meglévő római katolikus templom megépülése (7. ábra). Meghatározó volt még a lentebbi képen megfigyelhető "motor" kisvasút (7. ábra), ami Gyuláról a Vasút utcán (ma Andrássy út)

7. ábra Az új Páduai Szent Antal római katolikus templommal és a városházával 1916-ból
Forrás: [11]

vezetett a Szent István térre fordulva az Evangélikus nagytemplom melletti állomásnál

megállva Békésre.

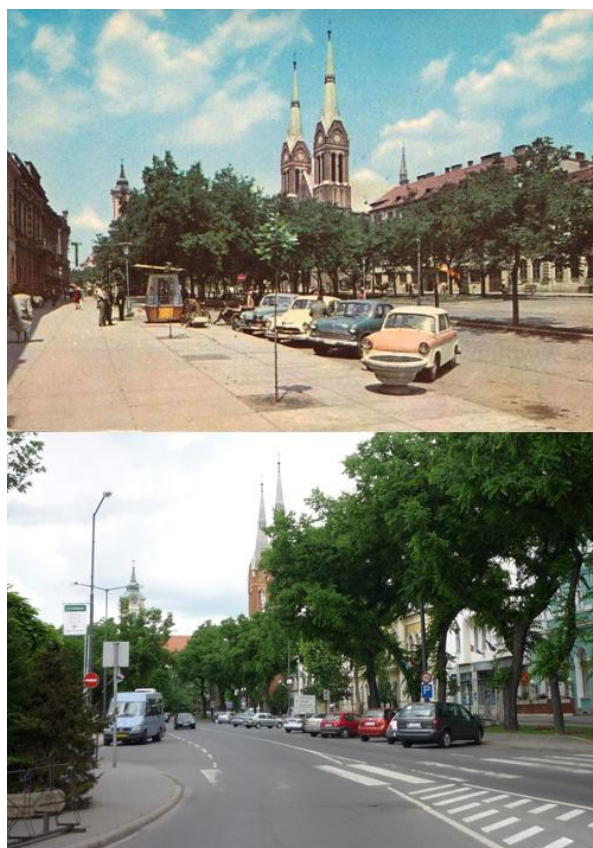
Ezután az 1961-es 8. ábrán látható módon megjelentek a zöldfelületek és tagoltabbá vált a tér.

8. ábra A Szent István tér madártávlatból 1961-ben

Forrás: [11]

Ezt követően jelentős szerkezeti változás nem történt, a motor vonala megszűnt. Majd a

9. ábra Gépjárművek uralta főtér, az első kép 1964-es, a második pedig a belváros rehabilitáció előtti állapotot mutatja. Forrás: [12]

főtér elkezdett egyre inkább egy utcára hasonlítani mintsem térre. Így egyértelműen a

gépjármű forgalom vált meghatározóvá, a tér javarészét az út és parkolók tették ki, ahogy az látható a 9. ábrán. Egyértelmű tehát, hogy szükségessé vált az, hogy útból újra az emberek által uralt hely váljon a Szent István térből.

4.2. A Belváros jellemzői napjainkban

Az azonban változatlan, hogy a főtér határozza meg a belvárost egészét. A Belváros a tervezés szempontjából egy külön akció területet képez, és a hozzá legközelebb eső és vele szerves kapcsolatban álló akcióterület az Agóra - István Malom, amely kulturális és turisztikai fejlesztéseket tartalmaz és ahol már megépült a Csaba Gyöngye kulturális központ. Mindkét projekt funkcióbővítő város rehabilitáció.

A városrész beépítettsége és laksűrűsége megfelelő, nem túlszűfolt. Az irodapiaci kínálat nem megfelelően szervezett, a jó minőségű irodák és a hozzájuk tartozó kiegészítő szolgáltatások szinte teljesen hiányoznak. Az IVS szerint a belvárosban, nem lakáscélú ingatlanok iránti igény nem jelentős. Ezt azzal magyarázza az IVS, hogy a kisvállalkozások körében jellemző, hogy saját telephellyel működnek, otthoni irodákkal.

A Belváros számos városképi jelentőséggel bíró műemlék jellegű épülettel, építészeti vagy hagyományi okokból értékes épülettel, emlékhellyel és látnivalóval rendelkezik például a városházával, a katolikus templommal és Közép-Európa legnagyobb evangélikus templomával.

A közlekedést tekintve a rehabilitáció előtt, nagy forgalom haladt át a főtéren. A gépjármű forgalom bonyolításában gondot okoz egy a Luther utcával párhuzamos közeli utca hiánya, így az túlszűfolt és nagy környezeti terheltségű. Az Andrássy út tengelyen azonban egyre terjeszkedő gyalogos zóna van. Szintén a rehabilitáció szükségességét alátámasztó tények hogy a kerékpáros és gyalogos forgalom egymásmelletti biztonságos működése nem volt megoldott.

A Belvárosban 1749 működő vállalkozás van regisztrálva, ebből 108 foglalkozik vendéglátással és szálláshelyadással. 135 vendéglátóhely van a területen és mindössze 2 kereskedelmi szálláshely található a városrészben 160 férőhellyel.

A Belvárosra az IVS több városfejlesztési célt és hozzárendelt feladatot jelöl meg. Például a leromlott állapotú, történelmi és ipari technológiával készült lakásokat, melyeket a bérlői nem képesek felújítani, 2012-es határidővel (már megtörtént) újítsák fel. Ilyen cél a megyeszékhely-funkció megerősítése, színvonalas belvárosi miliő és egységes városi arculat

kialakítása, ami segít a népességmegtartásában. A közigazgatási funkciók központosítása a belvárosba, a vállalkozások vonzása, munkahelyteremtés céljából, a belvárosi funkció kielégítése, gyalogos zónák kialakítása és turisztikai potenciál erősítése.

Ezek megvalósításához több feladat kerül megfogalmazásra. Az egyik ilyen feladat a megyeszékhelyhez méltó főtér kialakítása. Sokat hangsúlyozott feladat a parkolási problémák megoldása parkolóházakkal és forgalomrendezéssel. A gyalogos barát belvárossá válást szolgálja az áthaladó gépjárműforgalom kitiltása. Továbbá a város magának tűzi ki feladatként, a szerepvállalást a kereskedelmi és turisztikai fejlesztések elősegítésében. Az élhető belvárosnak szüksége van jól felhasznált zöldterületekre, ennek érdekében feladat az Élővíz-csatorna mentén sétány kialakítása. Ezt azonban zavarhatja a Szent István tér oda terelt gépjárműforgalma. A jó városkép szempontjából fontos az egységes közterület arculat kialakítása. Ezt segíti, hogy a belváros közterekkel jól ellátott azonban kihasználtságuk és minőségük gyenge.

5. Belváros rehabilitáció I. ütemének bemutatása

A belváros rehabilitáció jellemzését a Békéscsaba Belváros Akcióterületi Terv dokumentum 2010-es végleges változata alapján végzem, melynek első verziója túljutott a „Megyei jogú városok integrált fejlesztése” című, DAOP-2007-5.1.2/C kódszámú pályázati felhívás első fordulóján és ezután kiegészítették a szükséges elemekkel. A végleges, általam elemzett dokumentum pedig sikeresen elnyerte a támogatást. A pályázatot a DARFÜ (Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség) fogadta be.

A Belváros akcióterületen a város számára a kiemelt városrehabilitációs pályázati források ütemezetten állnak rendelkezésre, ezért a terület rehabilitációja két részre bontották. Az I. ütem már elkészült a 2011-ben megítélt 57%-os Európai Unió támogatással, ami az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) támogatásával 1,1 milliárd forint hozzájárulást jelentett az 1 923 185 860 forintos beruházásban. A II. ütem pedig már 740 millió forint forráshoz jutott pályázati úton, ez azonban még nem kezdődött el.

5.1. A fejlesztés résztvevői

Békéscsaba belváros rehabilitációját több résztvevő együttes munkával végezte. Az első számú szereplő Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata, aki társult a további

szükséges szereplőkkel. Kiemelendő a fejlesztésre létrehozott konzorcium, melynek tagjai a Főtéri Sas Patika Bt., a Csaba Belvárosi Parkolóház Kft. és a Magyar Közút Nonprofit Zrt.. Fontos szereplő még a Békéscsabai Vállalkozói Centrum Kft., akik jelentős beruházási és projektmenedzselési tapasztalatokkal rendelkeznek, így hasznos segítői egy városfejlesztési projektnek.

Említést tesz még az akcióterületi terv az MTA Regionális Kutatások Alföldi Kutatócsoportja Békéscsabai Osztályáról, mint a partnerség elveit szem előtt tartó moderátor a tervezési folyamatban. Azonban róluk nem írnak részletesen, véleményem szerint nem fordítottak kellő figyelmet a tervezési folyamat során a tanácsaikra sem. Részt vett még a Békéscsabai Vagyonkezelő Zrt., ők gazdasági és pénzügyi területeken tudják a projekt javát szolgálni, ugyanis ilyen jellegű a tevékenysége. További szereplő a Békéscsabai Városvédő és Városszépítő Egyesület, ők az egyéb civil szervezetekkel való kapcsolattartásban tudtak segédkezni valamint, környezetvédelemre és városszépítésre való társadalmi tevékenységük is fontos.

Az I. ütem menedzselésére a város létrehozta a Békéscsabai Városfejlesztési Kft.-t, aki a stratégiák kidolgozásától kezdve a valós rehabilitációs tevékenység lebonyolítását is menedzselte, például ők végezték a kivitelezési munkák pályáztatását, az ellenőrzéseket és ők vették át a befejezett projekt részeket.

A fent említett szereplők munkája révén jött létre a belváros rehabilitációs projekt melynek alapvető és stratégiai célja a megyeszékhelyhez méltó főtérré kialakítása. A fejlesztés létjogosultságát és a pályázat elnyerését szolgáló CBA, azaz költség-haszon elemzés készült a területre. Ez alapján a ROP projekt a következő célcsoportokat érinti. A lakosságot, ami kb. 61 ezer fő, az akció területén lévő több mint 1700 vállalkozást, 34 darab civil szervezetet, az ide látogató 120 ezer turistát, a helyi programok célcsoportjait, ami a lakosságot takarja és a területen lévő közigazgatási egységeket látogatókat, ami 71 ezer fő, így alátámasztottnak tekinthető az új szolgáltatások és rehabilitált terek jövőbeli kihasználtsága. Az önkormányzat Városerősítési csoportjának adatközlése szerint ez a beruházás egy városi szabadteret hozott létre és nincs kiválasztott célcsoportja, a használat jellege a tér differenciáltságából adódóan többféle lehet.

5.2. Az akcióterület célrendszere és SWOT analízise

Az akcióterületnek egy átfogó fejlesztési célja van, ami "A városközpont megújítása,

egy korszerű, vonzó megyeszékhely kialakítása" nevet viseli. A célok elérése felé tartó út sikeressége indikátorokkal ellenőrizhető. Az indikátorok az átfogó cél esetében a lakossági elégedettség, új funkciók teremtése, a kijelölt területen megjelenő új vállalkozások száma, a rehabilitált városi terület nagysága és a termelt munkahelyek száma.

Ahhoz, hogy az átfogó célt elérje a város, több specifikus célt is kijelölt az akcióterületi tervben. Az első ezek közül a "Rendezett közlekedési feltételek, közlekedési problémák megoldása". Ehhez kapcsolódik a "Településkép javítása: Az épített és természeti környezet összképének javítása" hiszen a közlekedési infrastruktúra is az épített környezet része. A következő "Közösségi, közsféra funkciók erősítése". A negyedik, ami gazdasági szempontból is jelentő a "Turisztikai attrakciók számának növelése" és ehhez szervesen kötődik "Az akcióterület turisztikai vonzerejének növelése" nevet viselő célkitűzés. Mint minden élhető városban így itt is feltétlen szükséges és mindig kívánatos a "Közbiztonság javítása". Az élhetőséget segíti még a környezetkímélő és olcsó fenntarthatóság, ami "Az akcióterület energetikai korszerűsítése" tematikus céllal kíván elérni a város. A társadalmi fenntarthatóság szintén kulcsfontosságú, ezt a "Társadalmi kohézió erősítése", az "Esélyegyenlőség növelése" és a "Foglalkoztatottság javítása" révén kívánja megvalósítani az önkormányzat. Végül az anyagi fenntarthatóságot és fejlődést biztosító cselekvés a "Gazdaságfejlesztés" szerepel a megfogalmazott célkitűzések listáján.

A Belváros akcióterületre megfogalmazott célokat igényfelmérés és helyzetelemzés alapján alakították ki. Az akcióterületi tervben reális kitűzött célok szerepelnek. Ezek a célok a kivitelezésben a lehető legnagyobb esztétikai és használhatósági fejlődést szolgálják, amit nem elsősorban költséges megoldásokkal, hanem egyedi, letisztult kinézettel és kis anyagi ráfordítással kívánnak elérni. Szerepelnek további, az egész várost lefedő, nem városrehabilitációs beavatkozások, amik mégis beleillenek a rehabilitáció célrendszerébe. Ilyen lépések a városmarketing stratégia kidolgozása, a vállalkozások támogatása és adókedvezmények biztosítása és közlekedési koncepció kidolgozása útfejlesztési elemekkel.

Mint minden fejlesztésnél, itt is szükséges tisztába kerülni azzal, hogy milyen erősségekkel, gyengeségekkel, lehetőségekkel és veszélyekkel számolhatunk. A Belváros rehabilitáció I. ütem által érintett akcióterületre vonatkozóan készült a 10 ábrán látható SWOT analízis. A táblázatban dőlt betűkkel néhány megjegyzésem szerepel a leírtakkal kapcsolatban.

Erősségek	Gyengeségek
Magas ökológiai értékű, változatos, többszintes növényállományú zöldterületek összekapcsolódó rendszert alkotnak	Elavult és minőségi berendezési tárgyak kontrasztja nagy, a berendezési tárgyak, utcabútorok stílusukban és minőségükben vegyesek
A közterületek a törődés nyomait magukon viselik	A sétálóutca végpontjainak kialakítása nem megfelelő, jelképek, súlypontok hiánya
Gyalogosan jól bejárható, emberléptékű városközpont	Értékes gyalogos és zöldfelületeket parkolónak, illetve közlekedési felületnek használnak
Színvonalasan kialakított részletek, kellemes tartózkodási helyek <i>(nem lenne szükség rehabilitációra)</i>	A kerékpáros közlekedés kaotikus, kerékpártárolók hiányoznak
Hagyományos központi tengely, mint kedvelt városi főutca	Cserjefelületek, a túlburjánzó növényzet helyenként felaprózzák a teret, elzárják a látványt, korlátozzák a térélményt <i>(térélményt nem a hatalmas tagolatlan felületek adnak)</i>
Jó állapotú épületállomány laza városszövetben <i>(nem kenne szükség rehabilitációra)</i>	Eltérő karakterű, változó minőségű terek és térfalak, vízfelületek hiánya
A belváros jó közműellátottsága	Autós és gyalogos metszéspontok konfliktusa megoldatlan
Korlátok (Veszélyek)	Lehetőségek
A fő közlekedési útvonalak behatároló tényezők	Összefűzhető közterületek rendszere
Épített lehetőségek gátolják az optimális megoldásokat	Közterületek mentesítésére szolgáló beépítési lehetőségek, a gépjárművek föld alá rejtése <i>(az aluljáró és a föld alatti parkoló már a tervezés során elvetett gondolatok)</i>
A forgalmi terhelés a tervezési területen kívüli beavatkozásokkal lenne kezelhető	Differenciálható közlekedési felületek
A parkolás és a közlekedési problémák megoldásának költségvonzata nagy	Az egyes tömbök feltárása és a gyalogos felületek kialakítása harmonikusan oldható meg
Megrögzöttségek, a lakosság fokozott kerékpár és gépjármű használata <i>(téves gondolat a kerékpárhasználatot negatívumként értékelni)</i>	A növényállomány jó lehetőséget biztosít a gyalogos felületek kialakítására
Tulajdonviszonyok, kialakult telkes beépítések, egyedi érdekek	Az épületállomány egységesen szabályozott kiegészítő jellegű továbbépítése, hasznos területek
A város népesség és gazdasági erejének csökkenése <i>(ilyen formában ez gyengeség)</i>	Határozott karakter kialakítása

10. ábra. Az akcióterület SWOT analízise. Forrás: [13]

5.3. A rehabilitáció projektelemeinek bemutatása

A kitűzött célok elérése nem egy projektben zajlik. A rehabilitációt tizenegy kisebb fizikai projektre osztották, ehhez kapcsolódva az akcióterületi tervben szerepel még három, nem fizikai rehabilitációt jelentő "soft" tevékenység elnevezésű projekt. A rehabilitációs elemek finanszírozásával kapcsolatos részletes adatokat az 1.melléklet táblázatban foglalom

össze. A fizikai elemek elhelyezkedése az akcióterületen a 4. mellékleti térképen látható.

Az első és legjelentősebb projekt a pályázatban a Szent István Teret érintette. Ez tartalmazza a régi főter revitalizációját, a zöldfelületek felújítását, egy forgalomcsillapított övezet megalkotását, infrastrukturális fejlesztéseket és az

11. ábra A megvalósult rehabilitáció látványterve. Forrás:[16]

utcabútorzat teljes cseréjét, a 11. ábrán látható végeredménnyel. További kiegészítő ún. "soft" tevékenységként szerepelt a tervben környezet tudatosságra nevelő akció, civilek bevonása, turisztikai rendezvények és egy záró rendezvény. A projekt célja, hogy újra élővé és a jelen kor igényeinek is megfelelővé tegye az egykori főteret. A koncepció az volt, hogy igazi városi főteret alakítsanak ki, ahol a meglévő építészeti értékek, mint a városháza, a Fiume hotel és a templom jól láthatóvá váljanak, de ugyanakkor a város lakói és az ide látogatók által jól használható, központi szerepű, modern tér keletkezzen.

Többféle látványterv is készült, talán a legelrugaszkodóbb a 12. ábrán, jobb oldalon látható, amin a Szabadság tértől a Kossuth térig aluljáróba vezették volna el a forgalmat a főter alatt. Valamint földalatti parkolókat is kialakítottak volna.

12. ábra Két korábbi látványterv a főterről. Forrás: bal oldali [13], jobb oldali [17]

Ez környezeti és terület kihasználási szempontból előnyös lett volna azonban meglehetősen költséges megoldás. Ez volt a fő indok a tervdokumentumok szerint, ami miatt elvetették ezt a megoldást.

A fentebb említett modern tér megalkotásához a teret ki kell nyitni, a "zavaró", a teret felbontó belső két fasort el kell távolítani. Az első tervek szerint azonban az összes fát kivágták volna a téren az egészségi állapotukra hivatkozva, de szerencsére, ezt a gondolatot társadalmi közbeavatkozásra elvetették. Az átmenő gépjármű forgalmat jórészt megszüntették, kizárólag célforgalom számára engedélyezett a behajtás, a többi résztől eltérő burkolattal jelölt úton. Ez negatív hatással is bír, mivel az engedéllyel behajtó autók és a kerékpáros forgalom számár kijelölt út a tér két oldalán halad. Ezzel meggátolva például a téren lévő Fiume hotelt, vagy egy kávézót nagyobb, a térre benyúló kiülő létesítésében. Holott az ilyen megoldások javítanak a tér hangulatán, kihasználtságán és az eredeti látványterveken szerepelnek is.

A főter az Andrassy út végén található, ami a városba vonattal és autóbusszal érkezőket egyenes úton vezeti a belvárosba. A tervdokumentum megfogalmazása szerint „olyan közteret kívántak létrehozni, amely karakteres és egyedi hangulatú főtere egy megyeszékhelynek és amely csak Békéscsabán képzelhető el”. A kialakításnál szempont volt, hogy a régi piactér jelleget megtartva egyöntetű nagy területet hozzanak létre, melyet nem tagolnak építészeti vagy növényzeti elemek, ezzel kívánják áttekinthetővé és nagy volumenűvé tenni. Az átláthatóságra ugyan szükség van, átalakítás előtt a nagy fák túlzottan beárnyékolták a teret, ami csak hosszában volt belátható a "tér", ami akkor útként funkcionált. Azonban az ilyen módon átláthatóvá tett tér gondolata idejétmúlt.

A központiságot még nagyobb mértékben kiemelendő egyéb látványosságokat

terveztek a térre, például a szökőkút az Andrássy út végén a téren, ami a többi vízi építmény összegzőjeként, a vizet, mint fő hangsúlyos részletet kiemeli. A szökőkút városi jelképpé emelkedése sem kizárt a projektleírás szerint és a város múltjának egy részét az Élővíz-csatorna építését szimbolizálhatja. Véleményem szerint azonban egy kezdetben magyarok által, majd a betelepülő evangélikus szlovákok betelepülése után mezővárossá nőtt településen ez nem feltétlen a leghangsúlyozandóbb történeti elem.

A főtéren, mindössze egy fizikai kiterjedéssel bíró elem van, ami tagolja a teret ez pedig a kétoldali épületsorhoz közeli zöld rész. Ezen kívül csak a burkolat kiosztása térelválasztó funkciójú, ami részben egységesíti is azt. Azonban véleményem szerint az, hogy az egész téren nincs egy elem sem, ami térdmagasságnál nagyobb túlzottan kopárrá teszi. Emiatt nincsenek olyan a térről leválasztott részek, melyeket a használók ideiglenesen is a saját privát szférájuknak érezhetnének. A tér időszakos jelleggel rendezvények és sport események színhelyül is szolgál, ezen rendezvények megtartására alkalmas a kialakított szerkezet.

A tér északi részén, a katolikus templom elé egy oroszlános, vagy sárkányos szökőkutat terveztek, ami nem valósult meg. Ezek helyett a 15. ábrán látható szökőkút készült el, amit rózsalugas vesz körül két oldalról. Szintén a templom előtt a növényzet által kialakított öblözetben egy ivókút is helyet kapott. Az utcabútorzat egyedül erre a térre jellemző, kiemelendő azt, hogy ez a város főtere, ami a projekt leírásból idézve "megismételhetetlen". A központban a 13. ábrán látható Polgármesteri Hivatal homlokzata által uralt dísz és rendezvény tér van. Később ez ad helyet a különböző már tradicionálisan a téren tartott és a jövőben itt helyet kapó rendezvényeknek.

13. ábra. A megvalósult projekt madártávlati látványterve. Forrás: [16]

A megyeszékhely főterének, nevéhez méltóan gyakorlatilag mindenki számára élvezhetőnek kell lennie. Ezt igazolja a projekt leírásban található célcsoportok megnevezése

is. A tér köztéri funkciója mellett biztosítja a zavartalan áthaladást és alkalmanként a rendezvények helyszínét. De természetesen a vállalkozások, kiskereskedések számára is vonzóvá teszi a területet. További potenciális térhasználók a megye lakosai, a téren dolgozók és a turisták és természetesen a helyi lakók is. Különböző felhasználási módokkal is számoltak a tervezéskor. Számba vették például a kikapcsolódni és szórakozni vágyók, a kisgyermekes családok, az idősebb korosztály, a mozgáskorlátozottak, és a gördeszkázó ifjúság igényeit. Ez elviekben teljesen helyénvaló cél. Azonban a felsorolt célcsoportok kielégítésére semmilyen specifikus térelem nincs elhelyezve. A téren ugyanis csak padok, szeméttárolók, kerékpártárolók és növény kazetták vannak, tehát csak az, ami teljesen alap "követelmény". A padok kihelyezése is előnytelen, mivel nincsen például csoportos elrendezésben több pad, ahol esetleg egy kis társaság összegyűlhetne beszélgetni, időt tölteni.

A következő projekt a főtéri Sas Patika homlokzat felújítása volt, ami a Szent István tér 6 szám alatt található és 1891-ben romantikus stílusban épült. Ez a fejlesztés gazdasági jelentőséggel bír ugyanis ez a város legrégebbi és legnagyobb gyógyszerháza, amelynek kívül és az udvar felől is megújult a homlokzata. Mivel az épület műemlék jellegű, Békéscsaba egyik legjobb állapotú polgári háza és a főtéren van ezért különösen fontos volt, hogy külseje rendezett legyen.

Az épület a Főtéri Sas Patika Bt. tulajdona, melyben a földszinten a patika, az emeleten pedig bérbe adott üzlethelyiségekben orvosi rendelők találhatók. Az épület belseje is megújult már egy korábbi beruházás keretében. A felújítás után az épület megtartotta funkcióját.

A következő projekt a Szent István tér 8. szám alatt található kávézó és vendéglő homlokzati felújítása volt. Az akcióterületi terv felületessége figyelhető meg, mivel a tervben képi illusztrációként nem a kávézó szerepel, hanem az épületben előtte működő elektronikai üzlet. Ez a projekt elem gazdaságélénkítő célú, mivel igényesebb, vonzó helyet kívánt kialakítani vendéglátó és kiskereskedelmi egységek számára ebben az önkormányzati tulajdonú épületben. A belső tér modernizációja magán forrásból történt. A terv szerint vendéglátó egység üzemelt volna itt, ami azonban, azóta sem nyitott meg, noha 2018-ig bérleti szerződése van. Az emeleten lévő önkormányzati tulajdonú bérleményeket pedig irodai funkcióval tervezték hasznosítani.

A következő, nagy jelentőséggel bíró beruházás a Szent István tér 10. szám alatti, 14. ábrán látható, 1885-ben épült, nagyon értékes, önkormányzati tulajdonban lévő neoreneszánsz polgári bérház homlokzat felújítása volt. Ez az épület a városképi jelentősége mellett

potenciális gazdasági funkcióval bír. Irodáknak és kiskereskedelmi egységeknek megfelelő ingatlanoknak adhat helyet, azonban évek óta kihasználatlan és szinte üresen állt. Földszintjén üzletek működtek nagyon leromlott állapotban, az emeleten pedig polgári stílusú lakások álltak üresen. A lakásokat a gazdasági hasznosíthatóság érdekében üzlethelyiséggé minősítették át. A felújítással cél volt a műemléki épület védelme, ezért a rehabilitációs tervekben a homlokzat módosítások nélküli rekonstrukciója és a belső épületrészben az utólag hozzáépített elemek elbontása szerepelt.

Az üzlethelyiségekben létesítettek egy cukrászdát, terasszal az udvaron, ahol helyreállítják az árkádsort. Az épületben nyílt egy Csabai kolbászbolt is.

14. ábra. A megújult Szent István tér 10. szám alatti régi polgárház. Forrás: [18]

Összegezve tehát egy igazi belvárosba illő, közösségi életet és tradicionális értéket közvetítő multifunkciós épületet teremtettek, szép műemléki köntösben.

A főtér szempontjából egy nagyon meghatározó elem volt a Szent István tér 7. szám alatti Városháza épületének homlokzat felújítása. Az épület 1873-ban készült el Sztraka Ernő tervei alapján, Ybl Miklós homlokzati tervével eklektikus stílusban, ma műemléki védettség alatt áll. Ez a közszféra számára fontos funkció minőségét befolyásoló fejlesztést jelentett, hiszen egy fontos közintézményt érint.

A soron következő elem az Irányi utca felújítása és parkosítása volt. Ez a projekt olyan városi funkciókat hivatott javítani, mint a közlekedés, így közvetetten az utcában lévő iskolák elérhetősége, valamint parkosítással az élhetőség. A közlekedés fejlesztésére szükség is volt, mivel az Irányi és az Andrassy úton átkelve Munkácsy utca nagy forgalmat vezetnek át az Andrassy úttal párhuzamos Luther utca és Bartók Béla út között. A parkolási problémák megoldására az Irányi utcán parkolóházat építettek. A Munkácsy utcára is tervezték egy

parkolóház létesítését, ez nem valósult meg. Emiatt nem oldották meg a parkolóhely hiány okozta kihívást. Továbbá szerepelt a pályázatban egy kerékpárút kialakítása is a már említett Irányi – Munkácsy utcákon, azonban ez sem valósult meg, pedig szükséges lett volna, hiszen nincs másik, ezzel a vonallal párhuzamos kerékpárút összeköttetés a területen.

Az ütemtervben ezután következett a Szeberényi – Kossuth – Szent István téri csomópont átalakítása. A terv rész tartalmazza az egyértelműen fontos csomóponti átalakítást, hiszen a Szent István téri gépjármű forgalom megszűnésével több gépjármű átengedését kell megoldani a megmaradt irányokban. Emellett a csomóponthoz vezető utakat is felújították és az utakat körülvevő zöldfelületek is megújultak. A célcsoportok egyértelműek lennének, hiszen egy megújult forgalmi csomópont szolgálja a rajta átkelőket, azonban szerepel a „kisgyerekes családok (játszótér)” célcsoporti elem. Ezt indokolatlannak vélem, hiszen az adott területhez közel sem található egy játszótér sem.

A fentihez kapcsolódó közlekedés fejlesztési elem a Luther utca felújítása az Irányi utcai kereszteződésig. Ezen a területen útburkolat felújítás történt, kerékpársáv kijelölésével valamint a járdák és zöldfelületek megújításával. Egy új kereszteződési és gyalogos átkelő rendszert is kialakítottak. Tehát a város közlekedési funkciója fejlődött általa. Ez azért fontos, mert a Luther utcán halad át a belvárosi autóforgalom jelentős hányada, mindemellett pedig helyi és helyközi autóbusz forgalmat is el kell vezetnie.

Érdekesség, hogy ezen a forgalmas utcán volt mindkét oldalon egy irányú kerékpárút, azonban mivel mindkét irányba használták őket balesetveszélyes volt, ezért az útra jelölték ki kerékpáros sávot, ami még balesetveszélyesebb, mivel a főtér átalakítása miatt megnövekszik az utca forgalma.

Egy gyakran emlegetett probléma megoldására készült el a Csaba Belvárosi parkolóház projekt, ami gazdasági funkcióval rendelkezik. A megépült parkolóház 204 férőhelyes és rakodó területet biztosít az Univerzál Zrt. áruháznak és az Élésker Kft. üzletének, hiszen azoknak ezen a területen volt erre alkalmas területe a fejlesztés előtt. Az épület az Irányi utca felől közelíthető meg és a Hunyadi téren lehet elhagyni teherautókkal. A parkolóház modern, a kor igényeinek megfelelő felszereléssel készült. Célja pedig az, hogy a belváros többi parkoló tarifájánál olcsóbb legyen, így a többi parkolóból ide csábítsa az autósokat, ezáltal tehermentesítve a meglévő parkolókat.

A tervben szereplő számok alapján viszont nem elégséges a kidolgozott megoldás. A számításokat a 2. melléklet tartalmazza. Tehát az átépítések után is fenn áll majd a parkolóhely hiány. Hozzá kell tenni, hogy még legalább egy parkolóházat terveztek, és a megépült létesítményt is nagyobb kapacitásúra akarták építeni eredetileg.

Számítások szerint a megtérülése 70-80%-os kihasználtság mellett 11-14 év a tarifától függően.

Egy másik nagyjelentőségű, azonban más jellegű fejlesztés volt az Andrássy út I. szakasz felújítása a 15. ábra látványtervei szerint. Ennek a beavatkozásnak célja a régi tér, bevásárló és sétálóutca rehabilitálása, hogy az említett szerepnek minél magasabb fokon megfeleljen. Ehhez pedig a zöldterületek képeken látható felújítása, forgalomcsillapított zónához csatlakozás és infrastrukturális fejlesztések társultak. Plusz

15. ábra. Az Andrássy út rehabilitált részének látványtervei. Forrás: [16]

„soft” tevékenységekként pedig lebonyolítottak ezen a területen a város régi és mostani képét bemutató programot, és más turisztikai jellegű programokat.

Az eddig meglévő középén elhelyezkedő parkos részt, valamint több balesetveszélyesnek ítélt részt elbontottak. Helyére pedig a Jókai Színház és az Ibsen palota elé a közművelődési funkciót erősítendő, különböző produkciók előadására alkalmas térrészt alakítottak ki. Az utca térburkolata a főtérhez illeszkedő, eltérő burkolattal kerékpárút is kijelölésre került. A növényzetet is részben kicserélték, valamint teljes új utcabútorzat került elhelyezésre. Épült még egy rejtett látványszökőkút is a Jókai színház és a McDonald's gyorsétterem előtt, ami a sétáló utca és a főtér sarkán található. Az Ibsen ház és az Univerzál áruház előtti térrészek még nem voltak megtervezve az akcióterületi terv beadásakor. Később mindkét helyre egy-egy szökőkutat építettek.

A fejlesztés célcsoportjai megegyeznek a főtérenél említettekkel. Ebből adódóan hasonló problémaként itt is fenn áll az, hogy a szökőkutakon, az egyéb utcai bútorokon és berendezéseken, valamint a zöldfelületeket elhatároló elemeken kívül semmilyen más elem nem került elhelyezésre. Így nincs ami például a kisgyermekes családok részéről felmerülő igényeket kielégítene.

A teljes rehabilitáció utolsó eleme a Szabadság téri buszforduló és buszmegálló felújítása. Ebben a részben szerepelt a meglévő megállók rekonstrukciója, valamint

buszforduló kialakítása hiszen, már nem haladnak buszok a Szent István téren át. Továbbá tartalmazza a főtér „bejáratának” kialakítását, zöldfelületek megújítását és infrastruktúra hálózat felújítást. Ez egy fontos elem, hiszen az átalakított forgalmi rendszer megfelelő működését szolgálja.

6. A projekt által elérni kívánt hatások értékelése és összevetése a területfejlesztési alapelvekkel

A teljes rehabilitáció befejezettségének, eredményességének és hatásának vizsgálatára kilenc indikátor került meghatározásra, ezek output, vagy eredmény indikátorok. Az akcióterületi tervben megadják azt is, hogy milyen forrásokból kívánják az adott mutatókat majd ellenőrizni a kitűzött elérési idő után és mikor, milyen gyakran végzik el a mérést. A tervben felsorolt mutatók három alapvető output indikátorral kezdődnek, mint a rehabilitációs tevékenység által érintett terület nagysága, a rehabilitációs beavatkozások által érintett zöldfelületek nagysága és a teremtet munkahelyek száma. Az új városi funkciók betelepődése a fejlesztések nyomán elnevezésű mutató is általánosnak tekinthető, itt azonban kiemelő, hogy 1-et tűztek ki célul, ami a parkolóház, tehát egy olyan elem, ami szükségszerűen megvalósult. Az ötödik indikátor a támogatott projektelemek eredményeként elért energia megtakarítás, a következő a megerősített közfunkciók száma. Hetedikként szerepel a lakossági elégedettség, melynél 75%-os elérni kívánt határt tűztek ki. Az utolsó kettő szintén általánosan alkalmazott indikátor pedig a fejlesztések által érintett lakosság száma, és az akadálymentesített létesítmények növekedésének száma.

Az akcióterületi terv megvalósulásának nyomon követésére is készítettek egy monitoring rendszert a projekt tervezési és kivitelezési fázisaira. Így ha esetleges eltérés volt az eredeti tervhez képest, akkor elviekben gyorsan képesek voltak beavatkozni, biztosítva ezzel a kitűzött célok maradéktalan megvalósulását.

A projekt tervezése során számoltak annak feltételes eredményességével, társadalmi és gazdasági tekintetben is. Utóbbi hatásként a tervdokumentumban leírják, hogy a javuló főtéri környezet és az egy helyen lebonyolítható ügyintézés új vállalkozásokat vonzhat így munkahelyeket teremthet. Továbbá a megnövekedő bérleti díjak és a növekvő forgalomból eredményeként növekvő iparűzési adó bevételek a további fejlesztésekbe forgathatók vissza. Összességében tehát a gazdasági aktivitás növekedését várják a területen.

Mostanáig nem valósult meg minden hatás, melyet feltételeztek az új főtérről

kapcsolatban. A téren ma is több üresen álló, kiadó üzlethely van, ezt saját tapasztalatom is alátámasztja.

Azt is kijelenti a dokumentum, hogy Uniós elvárásoknak megfelelő minőségű köztér jött létre, mely elegendő hellyel rendelkezik különböző programok lebonyolítására. Ez végeredményben igaz, hely bőségesen rendelkezésre áll. Azonban a tér kialakítása és felszerelése nem nyújtanak pluszt, a tervekben megfogalmazott célcsoportoknak. A felhasználók számára ugyanis a berendezések rendeltetésszerű használata mellett a téren mindössze az ivókút használata, valamint az új szökőkutak nyújtotta látvány az újdonság. Ezek nem kínálnak olyan specifikus lehetőségeket az említett célcsoportoknak, ami indokolná, hogy részletezve megemlítsék őket.

A környezet kérdése a következő téma, ami szóba kerül a hatások elemzésekor. A területen a tervdokumentumok tanulsága szerint növekedett a zöldfelület. Ezt azonban nem támasztják alá a Teir adatbázisában elérhető összes zöldfelület mennyiségére vonatkozó 2007-es és 2012-es adatok. Az a kijelentés, hogy a város zöldterületeinek környezeti terhelése csökkent sem igaz. A Szent István téren valóban csökkent a környezeti terhelés. Azonban az Élővíz-csatorna partra áttevődő forgalom és az általuk okozta szennyezés egy fontos városi természetvédelmi terület terhelését növeli jelentős mértékben. Így ez csak áthelyezte a környezeti problémát egy másik belvárosi területre.

6.1. A Városépítészeti csoport közlésében szereplő nehézségek értékelése

A tervezés és vagy megvalósítás hibáiból adódóan a kivitelezés időbeli csúszással fejeződött be. Az ütemtervtől való eltérés több tényező együttes következménye volt. Felkerestem a Békéscsabai Önkormányzat Városépítészeti csoportját, ahol egy leírást kaptam a kivitelezés során felmerült nehézségekről. Legelsőként az időjárást említik, mint befolyásoló tényezőt, ez egyértelműen nem elkerülhető behatás. Mivel a projekt kivitelezése közben valósult meg a közművek modernizálása is, a szolgáltatók raktárkészlet hiánya, és munkaeszköz meghibásodása is plusz időbe került. További bonyodalmat jelentett a régi burkolat felszedése után az, hogy előkerültek a közműtérképen nem szereplő műtárgyak, amikről meg kellett állapítani, hogy üzemben kívüliek-e vagy használatban vannak. Jelentősen növelte a kivitelezés idejét az egyedi térelemek legyártása. Itt láthatjuk, hogy a beszállítók és kivitelezők munkája nem megfelelően volt menedzselve.

Az egyik legnagyobb kihívást az jelentette a leírás szerint, hogy az akcióterületen lévő

üzletek, intézmények működését és lakóházak használatát folyamatosan biztosítani kellett. Ennek megoldása hagyott néhány kívánni valót, ahogy az a hozzászólások elemzéséből és az olvasott cikkekből kiderült.

6.2. A projekt területfejlesztési alapelvek szerinti értékelése

Az eddigieknél pontosabb, definíciókkal meghatározott szempontok szerint értékelem tovább a fejlesztési tevékenységet. Ezek a területfejlesztés alapelvei, melynek a 2005-ös OTK és a Kohéziós Politika elvei adják a keretét. A közösségi szintű elvekkel kezdem az értékelést. A szubszidiaritás és a decentralizáció elve az önkormányzatiság létezése miatt megvalósul, de részben sérül is mert a fejlesztési dokumentumokat nem helyi tudományos szakemberek írták, hanem egy budapesti cég. A partnerség elvének eleget tesz a fejlesztés, hiszen amellelt, hogy konzorciumi keretek között zajlott több projekt elem, számos városi szervezet is közreműködött a folyamatok során. A programozás elvét is alkalmazták, hiszen ez a fejlesztés egy megyei jogú város funkcióbővítő rehabilitációja, így a térség településeire és a térszerkezetre is pozitív hatást gyakorol. Monitoring tekintetében is megfelelőnek tekinthető a rehabilitáció, hiszen figyelemmel követik a tervezési, a kivitelezési és a fenntartási időszakban is a meghatározott mutatókat. Negatívum, hogy az 5 éves fenntartási időszak utánra nincsenek feladatok meghatározva, azonban ezt nem várja el a pályázati rendszer. A koncentráció a belváros rehabilitáció révén maximálisan teljesül, hiszen egy megyeszékhelyen és térségi központban összpontosul egyre több funkció és forrás, ami a környezetére pozitív hatású. Továbbá több csatlakozó fejlesztési elem van, amely nem a Belváros rehabilitáció I. ütem része. Például az Agóra projekt szintén Uniós forrásból, amellyel létrejött a Csaba Gyöngye kulturális központ, vagy az Ibsen ház, amely a Norvég alap forrásainak felhasználásával valósult meg. Az addicionalitás is megvalósul a város részéről és a konzorciumi partnerek oldaláról is. Az arányosság elve nemzeti szinten értelmezhető csak.

A további, OTK-s elvek közül az első a rendszerszemlélet elve, aminek teljesítésére vannak cselekvések a projektben, például a népesség előregedő szerkezetének javításával, valamint a gazdasági környezet, így a munkanélküliségi arány javításával. A térségi és táji szemlélet elve a soron következő, ez megvalósul abban, hogy a tradicionális tér állapot visszaállítása a cél, azonban ez a lakók számára jól használható köztér rovására megy. Valamint figyelemmel vannak az átalakítások például a helyi közlekedésre, azonban ez pedig

a természeti környezetet befolyásolja negatívan. Az önkormányzati projekteknél általában teljesül a nyilvánosság, ezzel itt sincs probléma a tervezési és kivitelezési fázis fórumai, valamint a megjelenő adatközlések ezt teljesítették. Az utolsó általam figyelt elv a fenntarthatóság. Ennek több téren is eleget tesz a beruházás, például energetikai fejlesztési tartalmakkal, és a fenntartást is már meglévő szervezetek fogják végezni. A kialakított köztéri szerkezet azonban az üzletek fenntarthatósága és fennmaradása szempontjából nem a legoptimálisabb, hiszen például, ahol kiülőt lehetne létesíteni, ott halad a kerékpáros és alkalmi gépjármű forgalom.

6.3.A belváros rehabilitációval kapcsolatosan megjelenő online cikk hozzászólások elemzése a *www.beol.hu* cikkeire reflektáló lakosok véleménye alapján

Jó módszer egy fejlesztéssel kapcsolatos társadalmi elégedettség felmérésére az emberek véleményének begyűjtése. Azonban például kérdőíves módszer alkalmazásakor sokan nem vállalják véleményüket és nem nyilatkoznak. Az internetes híroldalakon is jelennek meg azonban cikkek, sok fejlesztéssel kapcsolatban, így az én esetemben is. A világhálón pedig, könnyebben és őszintebben fogalmaznak meg véleményüket a cikkek olvasói. Továbbá, mivel nem konkrét kérdésre válaszolnak a beavatkozáshoz fűződő egyéb véleményüket is megtudhatjuk.

Ilyen forrást felhasználva a fórum elemzés kvalitatív módszerével generáltam adatokat, melyeket összegezve alkottam egy képet az általam vizsgált rehabilitációval kapcsolatos véleményekről.

Előnyei mellett több gyengesége is van ennek a módszernek. Ilyen az, hogy csak az internet hozzáféréssel rendelkezők véleményeivel számolhatok. További probléma, hogy az internetes oldalakon a moderátorok az oda nem illő megfogalmazású véleményeket törölhetik. Noha az a fejlesztéssel kapcsolatos vélekedésről alkotott kép szempontjából fontos is lehet. Úgy gondolom, gyengeség az is, hogy esetenként nem objektív képet kapnak az olvasók, hanem az újságíró által közvetített információk, hangsúlyozások befolyásolta szubjektív valóságot látják. Nehézség az is, hogy mivel nem pontosan megfogalmazott kérdésekre válaszolnak, több témában is írnak bejegyzéseket, így nehéz kiszűrni a dolgozatom szempontjából lényeges információkat.

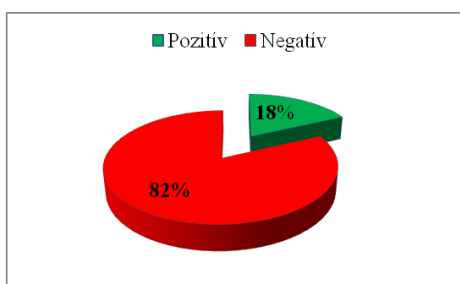
Annak érdekében, hogy mégis használható adatokat kapjak, több kategóriát alkottam meg, amelyekbe a kommentárokat gyűjtöttem. A *www.beol.hu* keresőjében a „belváros

rehabilitáció” kereső szót alkalmaztam, majd a „belváros” kulcsszóval külön az átadás és az azutáni történésekkel kapcsolatos cikkek megtalálásához. Ezzel a módszerrel ötvenkét darab cikket és a hozzájuk tartozó négyszázyolcvannégy kommentárt gyűjtöttem össze és elemeztem le. Cikkeket a fejlesztés előtti, alatti és utáni időpontokból is gyűjtöttem. Pontosan 2007. 01. 08. volt az első cikkem dátuma, az utolsó pedig 2014. 01. 09. keltű.

A következő adatokat hoztam létre. Először, melyik cikkhez hány hozzászólás érkezett. Így megtudtam, hogy kerekítve 10 hozzászólás van egy cikkhez. Véleményem szerint ez kevés, a témát tekintve, hiszen minden Békéscsabai lakost érint.

A továbbiakban a kommentárokat vizsgáltam. Az első szempont az volt, hogy a fejlesztéshez pozitívan, vagy negatívan áll hozzá a bejegyzés írója. A következő tulajdonság kettős az volt, hogy van-e politikai tartalma a hozzászólásnak, vagy nincs. Ez után a hozzászólás minőségét vizsgáltam aszerint, hogy trágár megjegyzéseket tartalmaz-e. A következő csoportban azt értékeltem, hogy a hozzászóló laikusként áll-e a kérdéshez, vagy feltehetőleg rendelkezik háttértudással arról, amiről véleményt alkot. Ez meglehetősen szubjektív kategória azonban mégis az esetek többségében véleményem szerint helyesen megállapítható. Legutoljára pedig azt mérlegeltem, hogy a bejegyzés illeszkedik-e a belváros rehabilitációs projekthez, vagy a cikkhez.

A különböző kategóriákba sorolással és ezek kombinálásával további információk nyerhetők, melyekkel felosztható a hozzászólók népes tábora. A generált adatok alapján nem

reprezentatív eredményű információkat gyűjtöttem. A gyűjtött

16. ábra. A hozzászólások pozitív-negatív vélemények szerinti megoszlása.

Szerk.: Tóth Balázs 2014

adatok és elemzésük a hozzászólók fejlesztéshez való hozzáállásukat és véleményüket próbálják jellemezni. A 16. ábrám látható, hogy a hozzászólások nagy arányban negatív tartalmúak. Tovább finomítva a kommentárok halmazát aszerint, hogy a hozzászólás illeszkedik-e a fejlesztéshez (17. ábra), nem változott jelentősen a pozitív-negatív arány. Viszont 149 hozzászólás kiesett a 484 vizsgált hozzászólásból, hiszen

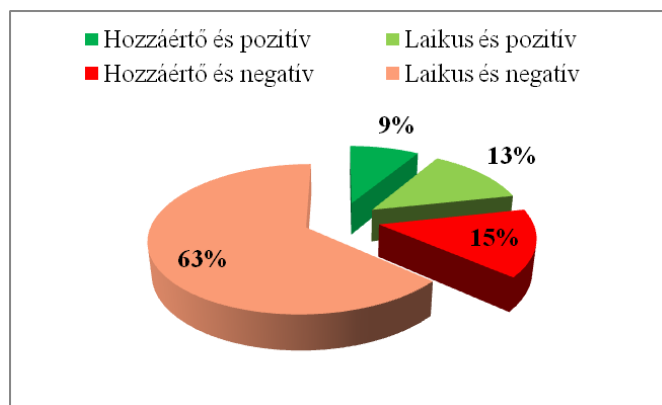

17. ábra. Az illeszkedő hozzászólások pozitív-negatív vélemények szerinti megoszlása.

Szerk.: Tóth Balázs 2014.

nem a témával foglalkozik. Így 335 tanulmányozandó elem maradt, ez nagyjából 69%. Annak ellenére, hogy a kommentek nagy százaléka negatív, nem jellemző a vulgaritás. Mivel a moderált tartalmak szám elenyésző, mindössze néhány darab, így az eredmények valósnak tekinthetők.

A kommentek legszubjektívabb osztályozási pontja a hozzáértés a véleményezett témához, ami a 18. ábrán szerepel. Ebből az derül ki, hogy megítélésem szerint, mindössze 17%-ban nyilvánítottak véleményt az adott témában járatos hozzászólók. Tehát a „hétköznapi” emberek véleményei határozzák meg a vélemények különböző

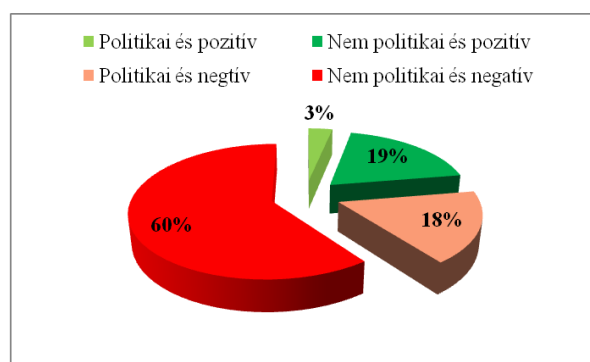

18. ábra. Az illeszkedő hozzászólások megoszlása annak arányában, hogy hozzáértőek és pozitívak-e a bejegyzések. Szerk.: Tóth Balázs 2014

szempontú csoportosításának arányait. Az illeszkedő kommentárok halmazát vizsgálva viszont, ha a hozzáértő véleményeket vesszük figyelembe, a pozitív és negatív vélemények aránya nem tér el olyan nagymértékben. Viszont a laikus szemlélők körében közel ötször annyi a negatív vélemény, mint a pozitív. Így feltételezhető, hogy az általánosabbnak mondható ellenszenvet nem a projekt rossznak vélt célja, vagy minősége okozza, hanem

valami más. Lehetséges, hogy a hozzászólók egy része csak a rehabilitáció bizonyos elemeiről vélekedik negatívan, esetleg pozitív véleményének nem ad hangot. Ennek felderítése azonban nehezebb feladat lenne.

A politizálás és politikai felhang megvan, hiszen önkormányzati döntések következményeként születő beruházásról van szó, ami pártokhoz kapcsolható. Szintén az illeszkedő hozzászólások halmazát felosztva vizsgáltam a vélemények ilyen megközelítésű feloszlását, aminek eredménye a 19. ábrán szerepel. A negatív vélemények aránya itt még kevesebb, mivel ebben az esetben a negatív halmazból

19. ábra. Az illeszkedő hozzászólások megoszlása aszerint, hogy politikai tartalmúak és pozitívak-e.

Szerk.: Tóth Balázs 2014.

kiestek a politikai, szempontú vélemények. Ezek 18%-os arányban találhatók meg a fejlesztéssel kapcsolatosan, tehát igen nagy számban. Ebből arra a következtetésre is juthatunk, hogy inkább a polgármester és az ő politikai hovatartozása az, ami ellenszenves az adott hozzászólóknak. Látható még az is, hogy a pozitív vélemények között a politikai tényezőket is méltató hozzászólások aránya kicsi, tehát nem az polgármesternek, vagy pártjának szimpatizánsai azok, akik szerint ez egy jó fejlesztés.

Több más információval is szolgáltak a kommentárok és a cikkek a belváros rehabilitációval kapcsolatban. Leggyakrabban azok a negatív megjegyzések fordultak elő, amik ezt pocsékolásnak tartják. Az erre fordított pénzt pedig munkahelyteremtésre költötték volna, vagy bezárt vállalatok életben tartására. Egy részük viszont, ezután maga is bele kezdett volna a rehabilitációs tevékenységbe.

Számos hozzászóló a rehabilitáció során kivágott fák miatt azt gondolta, hogy az új főtér kopár lesz, ami nem élvezhető és nem lesznek a nyári hónapokban árnyékot adó fák, amíg az újonnan ültetett növények megnőnek.

Gyakran kifogásolt részlet volt még a kivitelezők kérdése. Mégpedig, hogy miért nem békés megyei, vagy esetleg békéscsabai kivitelező kapta meg a munkát, hanem a budapesti

SADE Magyarország Mélyépítő Kft.. Így még ezzel sem teremtett új munkahelyeket a beruházás.

Egy másik gyakori aggodalom az volt, hogy a Szent István tér forgalmát jórészt az Árpád sorra és Derkovits sorra terelték át, amely az Élővíz-csatorna két partja. Itt egy szoborsétány is található, valamint természetvédelmi terület, így azt óvni kellene. Erre egy cikkben reflektált is az önkormányzat és elmondták, hogy hatástanulmányt készítettek és valóban 50%-os forgalomnövekedéssel és megjelenő autóbusz forgalommal lehet számolni az adott területen, de hogy ezt elbírják az utak, megerősítik az útburkolatokat.

Említésre méltó pont még, hogy a vizsgált médium által 2011 szeptemberében közölt látványtervek még nem a valóban megépült teret mutatják, annak ellenére, hogy már 2011 májusában eldőlt, hogy támogatják a projektet. Valamint a 2012. februári alapkövetétel idejéig sem találtam a valóságot tükröző látványterveket az említett weboldalon, amikor már be kellett volna fejezni a rehabilitációt az akcióterületi tervben szereplő ütemterv szerint. Ez eredhet a hírportál tájékoztatatlanságából, vagy a nem megfelelő tájékoztatásból a projekt menedzsment részéről.

A cikkek és kommentárjaik elemzése alapján a hozzászólók összességében negatív véleménnyel vannak a fejlesztésről. Annak több elemét is bírálják. Valamint magát a beruházást is sokan feleslegesnek, vagy más feladatokkal szemben alacsonyabb prioritásúnak tartják. Területfejlesztési szempontból azt a következtetést vonhatjuk le, hogy nem megfelelően előkészített beavatkozásról van szó. A fejlesztés tervezési részébe pedig nem vonták be kellően a lakosságot így nincs meg a széleskörű támogatásuk. Egy alaposabb igényfelmérés és az erre reflektáló, lakossággal együtt működő tervezési metódus sikeresebbé tehetné volna a rehabilitációt.

6.4. Békéscsaba főtere az Instagram felhasználók szemével

Az Instagram egy on-line kép és videó megosztó közösségi alkalmazás, ahol a felhasználók élményeiket, és egyéb általuk fontosnak vélt dolgokat oszthatnak meg a közösség, követőik számára. Ezekhez a megosztások az úgynevezett hashtag-ekkel címkézhetők fel, olyan jelzőkkel, amik meghatározzák a képet, vagy a posztoló érzéseit, gondolatait. Fontos szempontja ezeknek a címkéknek, hogy kereshetővé teszik a képeket témák szerint, ez adta ennek a kutatásnak az alapját.

Az Instagram alkalmazás napjainkban egyre népszerűbb alternatívája a webes

közösségi felületeknek. 2014 januárjában készült egy felmérés, ezer magyar internetező bevonásával, melynek tanulsága szerint a 18 és 75 év közötti magyar internetezők 5%-a használja az Instagram alkalmazást. Fontos hozzátenni, hogy az Instagram használatához okostelefon szükséges. Ezen felhasználók 17%-a feltölt legalább heti 1 képet. 30% havonta, 10% pedig hetente mutat aktivitást az Instagramon [20].

Az Instagram használat egyre gyorsabban terjed, ezt mutatja egy amerikai felmérés is. Az USA-ban ugyanis a tinik körében 2013 őszére utolérte az Instagram felhasználók száma a Facebook használókét. 2014-re pedig már előnybe is került 30% - 23%-os arányban. Így mára az Instagram lett az amerikai tinik között a legnépszerűbb on-line közösségi tér [21].

Azzal, hogy ilyen népszerűségnek örvend az applikáció, egy új lehetőséget ad, az eddigi valós tér megélésének feltárása mellett. Segítségével ugyanis a fiatalok által megélt virtuális tér is megjeleníthető.

Ilyen forrást felhasználva a fórumelemzéshez hasonló kvalitatív tartalomelemzési módszerrel generáltam adatokat, melyeket vizsgálatával végeztem kutatást. A képek által hordozott információt jól rögzíthetővé és feldolgozhatóvá tettem.

Az adatok begyűjtését a következőképpen végeztem. A Békéscsabára vonatkozó posztokat a #békéscsaba és a #bekescsaba kereső szavak alapján válogattam le, majd a képeket végignézve, kigyűjtöttem azokat, amiknek helyszíne a megújult tér.

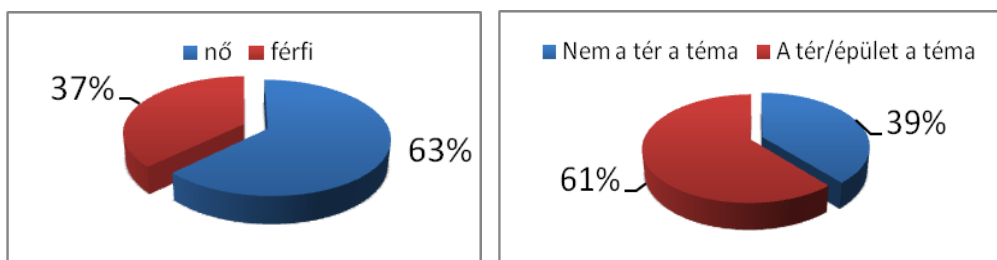
A módszernek több gyengesége is van. Az egyik, hogy csak az Instagrammot használó internetezők tudnak képet közzélni, így nem a fiatalokra átfogóan vonatkoztatható képet kapunk. Ez azonban nem is feltétlenül probléma, hiszen a cél, a fiatal, on-line közösségi életet élő társadalmi csoport térérzékelésének feltárása. További probléma, hogy az Instagram használók között sem mindenki használ hashtaget. A nem felcímkézett képekre pedig nem lehet hatékonyan rákeresni, így ezekkel nem foglalkozom a kutatásban. Noha ez a térhasználati módok, a tér megéléséről alkotott kép szempontjából fontos is lehet. Mindemellett úgy vélem, hogy hasznos eredményre vezet ez a ritkán elemzett forrás vizsgálata.

20. ábra Békéscsaba főtere

Forrás: [22]

Az Instagramon a #békéscsaba keresőszóra 1615 találat, a #bekescsaba keresőszóra pedig 1807 találat volt. A képeket 2014. október 24-ig vizsgáltam. Az adatszerzés a következőképpen zajlott. Először kigyűjtöttem a megújult főteret ábrázoló képeket mint a 20. ábrán is szerepel, annak érdekében, hogy meghatározzam, mekkora a részesedése a Békéscsabával kapcsolatos posztok közül. 121 darab, különböző képet gyűjtöttem össze. Ez az összes békéscsabai posztok 3,5%-a. A képeket osztályoztam aszerint, hogy a tér maga a tárgy, vagy egyéb szereplő, vagy cselekvés. Valamint azt is figyeltem, hogy női, vagy férfi megosztóról van szó. A 121 posztból 11 külföldi felhasználó által lett feltöltve.

21.-22. ábra A posztolók nemi megoszlása (bal) és A képek téma szerinti megoszlása (jobb)

Szerk.: Tóth Balázs 2014.

A nemek szerinti feloszlás (21. ábra) megmutatja, hogy a feltöltött képek javarészt női felhasználóktól származnak. Ennek okán az eredmény szempontjából a nők a meghatározóbbak. A képek téma szerinti megoszlása (22. ábra) több információt is hordoz. Először azt a fontos tényt közli, hogy az Instagram használók elég érdekesnek találják magát a teret, hogy képet közöljenek róla. Az pedig, hogy nem csak az épületek és a tér a kedvelt témák azt mutatja, hogy élmények, térhasználat is jelen van az új városközpontban. A tér tehát az Instagram használókat fotók készítésére bírja, tehát valamilyenformában megélik azt.

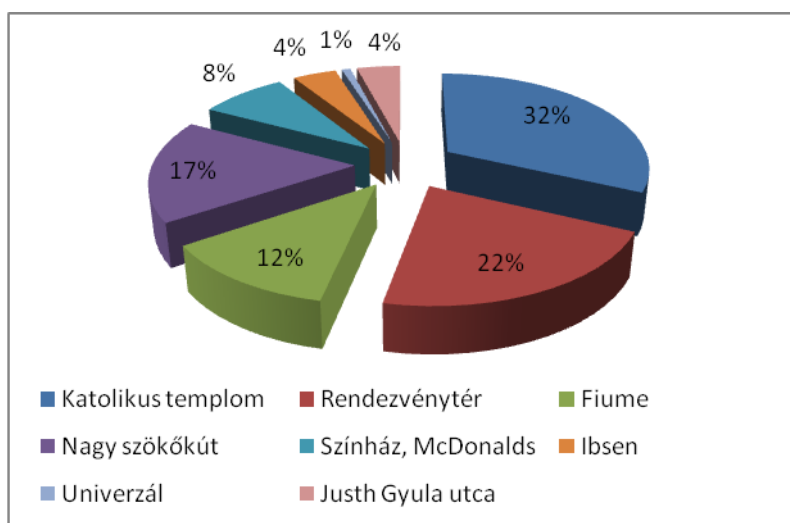
A továbbiakban részletező vizsgálatokat végeztem. A felújított teret felosztottam, a meglátásom szerint különböző felhasználási funkciók szerint nyolc részre (23. ábra). A színezés pedig piros – narancs – citrom – halványzöld – sötétzöld, csökkenő sorrendben a posztolt fényképek koncentráció csökkenését mutatja.

23. ábra A felújított terület felosztása

Szerk.: Tóth Balázs 2014.

Ezek a következők: - a katolikus templom és előtte levő térrész, - a városháza és az előtte levő külön rendezvenytér, - a Fiume Hotel és az előtte levő rész, - a nagy szökőkút és a környezete, - a McDonalds és a Jókai Színház az előttük levő térrel, - az Ibsen ház és a hozzá tartozó térrész, valamint - az Univerzál áruház és az előtte levő terület utoljára pedig a kicsit külön álló Justh Gyula utca. Véleményem szerint ez a tagolás jól szétválasztható funkcióval rendelkező darabokat ad. Az Instagramról gyűjtött képeket ezekre a területekre osztottam szét, ezzel megtudva, hogy mely térrészek milyen „intenzitással” szerepelnek az adott képmegosztó oldalon.

24. ábra A képek területi megoszlása

Szerk.: Tóth Balázs 2014.

Jól megfigyelhető (24. ábra) az, hogy határozottan dominálnak azok a képek, melyek a Katolikus templom előtti térrészen készültek, javarészt magáról a templom épületről. Melyet megújult környezete még impozánsabbá tesz, és mintegy újra felfedezhetővé válik, hiszen már nem csak a gyorsan autóforgalom veszi körbe, hanem sétáló és padokon megpihenő emberek.

A következő, sok posztnak helyet adó rész a rendezvénytér. Ez egyértelmű, hiszen a különböző rendezvények melyeken részt vesznek az emberek élményeket adnak, melyeket megörökítenek és megosztanak. Noha magáról a térről is több fotó készült, amin vagy a Városháza a téma, vagy a fákkal szegélyezett hosszú üres tér. Jellemzők még ezen a területen esküvői fotók is, hiszen itt a polgári esküvő után könnyen át tudnak menni az emberek a szomszédban lévő katolikus, vagy a közelben lévő evangélikus templomba.

Többen töltöttek fel képet a Fiume előtti térrészen is, ezek azonban javarészt a téli időszakból valóak, amikor itt egy műjeges korcsolya pályát helyeznek el, valamint szépen kivilágítják a tér fáit és karácsonyi vásárt is rendeznek. Tehát ez rendezvények alkalmával nyújt elegendő, fénykép formájában megosztandó élményt.

A harmadik leggyakrabban szereplő térrész a nagy szökőkút és környéke. A szökőkút magas vízoszlopot lövell föl, ami látványos. Továbbá mivel padokkal van körülvéve ideális pihenő hely, így itt a pihenés, a szemlélődés és a turisztás „fotózkodás” a jellemző.

Az ötödik helyen a Színház uralta tér szerepel, ahol a szép épület, valamint a süllyesztett szökőkút a fő látványosságok.

A Reál és Rossman üzletek előtti térrésről nem készült sok kép, ez részben azért lehet, mert azok inkább a mindennapi élet színterei, üzletekkel és jellemzően csak átmenő forgalommal. Itt csak a vásárlás után pillanatokra megpihenő emberek állnak meg és az üzletek körül kéregető hajléktalanok. A Justh Gyula utca is jellemzően csak az igényes, felújított környezetben zajló kapcsolatot biztosítja a megújult részek között, így nem a kikapcsolódás, szórakozás tere, amit közzétennének a fiatalok.

Meg kell említenem, hogy egyetlen negatív képet találtam csak, melyet egy külföldi férfi töltött fel a rendezvényteréről, a következő címmel: „One of the most boring places I’ve ever been”. Tehát 121-ből 1 negatív vélemény azt mutatja, hogy a teret pozitívan élék meg a felhasználók.

Az Instagram több adattal is szolgál, mégpedig a hashtag-ekkel melyek vizsgálata a kutatás következő része. Ezek segítségével kép formálható arról, hogy milyen a posztoló érzése a képpel, annak tartalmával kapcsolatban. Tehát hogy milyen a tér megítélése, milyen élményei vannak azzal kapcsolatban.

A #hungary a leggyakoribb címke, számomra azonban nem hordoz releváns információt. A #day viszont már megmutatja, hogy a posztok jelentős része nappal készült. A #night pedig azt mutatja, hogy a tér „este sem alszik”, ilyenkor is tapasztalható itt aktivitás. A love és beautiful hashtagek arra utalnak, hogy a felhasználóknak tetszik a megújult tér. A #templom az ötödik helyen jól mutatja, hogy mennyire meghatározó eleme a főtéren a katolikus templom (5. melléklet).

A street, city, square címkék klasszikusan a városi környezet miatt fordulnak elő nagy számban, de ezzel szintén nem tudunk meg érdemi információt. A lights, winter, christmas hashtagek top 15-ben szereplése pedig azt mutatja meg, hogy nagyon kedvelt téma, a tér karácsonyi díszítése és hasznosítása, mint korcsolya pálya és karácsonyi vásártér.

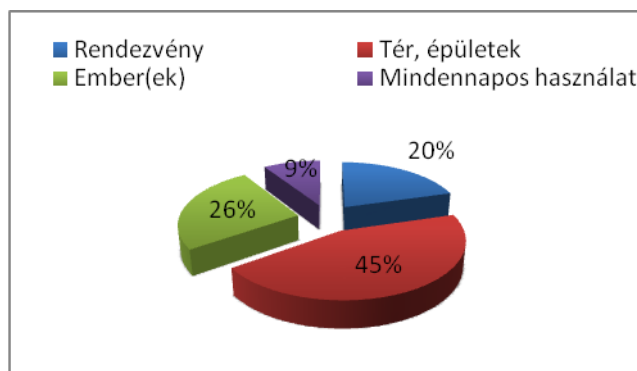

25. ábra. „Szótérkép” az adott térrészekre vonatkozó hashtagek és funkciók alapján

Szerk.: Tóth Balázs 2014.

A hashtagek és más egyértelmű felhasználások térbeli megjelenítésével pedig a tér tökéletesen jól kirajzolódik a különböző funkciókat tekintve egy kvázi szótérképen (25. ábra). Itt is jól látszik az, hogy a főtérrre koncentrálnak szinte minden tevékenység, az eredeti sétálóutca pedig részben elhanyagolódik legalábbis a posztokat tekintve és inkább csak áthaladó forgalmat bonyolít. Megfigyelhető az is, hogy a McDonaldson, a Fiume hotel étterme és az Ibsen házban található éttermeken kívül nincs a téren és a sétálóutcán más kávézó, vagy egyéb szolgáltató hely ahova az emberek leülhetnek beszélgetni, vagy csak kikapcsolódni egy frissítő mellett. Véleményem szerint ez egy nagy hiányossága a felújított területnek.

Kritikaként fogalmazódott meg bennem a vizsgálat során, hogy kevés az olyan kép, amelyen a teret a mindennapi felhasználásában élvezik a lakók, vagy turisták (26. ábra). Tehát zömmel a szépsége, vagy valamilyen rendezvény az, ami miatt fotót készítettek az Instagram használók, nem olyan lehetőségek, amiket egy jó köztérnek mindig nyújtania kell a használóinak.

26. ábra. A képek téma szerinti megoszlása részletesebben

Szerk.: Tóth Balázs 2014.

Lehetséges, hogy ez a kutatás hibájából adódó eredmény. Hiszen az Instagram felhasználók feltölthették a képeiket a „békéscsaba” vagy „bekescsaba” hastagek nélkül is az ilyen formájú időtöltéseikről, ez azonban egy sokkal nagyobb lélegzetvételi kutatással lenne csak felderíthető.

Összességében pozitívak a posztolt fényképek, és a hashtagek is, amiket hozzájuk írtak. Mindez azt bizonyítja, hogy az Instagram használóknak tetszik a tér és jó élmények kötik hozzá. Azonban úgy gondolom a képek egy problémát is feltárnak, ami pedig a tér mindennapos használatából adódó hasznos, pihentető időtöltés és élmények hiánya. Egyértelmű, hogy egy főter nem lehet egy játszótér. Azonban véleményem szerint többet kell nyújtania, hogy a város lakói ne csak egyszerűen közlekedési folyosónak használják padokkal, hanem minőségi időt tudjanak benne eltölteni. Legyen az relaxálás, társas élet vagy aktív tevékenység. Mindamellet, hogy egész évben méltó helye a városi rendezvényeknek.

További kutatási lehetőségek

Az alkalmazott kutatási módszereim jól alkalmazhatónak bizonyultak. Viszont nem szolgálnak reprezentatív eredményekkel, a minta kis mérete miatt. Ennek érdekében más online médiumokon is alkalmazva pontosabb információkat kaphatnánk.

A terület Instagramon való megjelenését is árnyaltabban lehetne értékelni további kutatással. Például ha a képelemzést nem egyszerű általam meghatározott kategóriákba soroló tartomelemzéssel dolgoznám fel. Hanem, ehelyett, a földrajztól egy kicsit távolabb álló kultúr antropológiában már bevetten alkalmazott képelemzési módszerrel értékelném.

A projektről reprezentatív eredményeket pedig kérdőívezéssel tudnék készíteni. Vagy további lehetőség volna a fejlesztés résztvevőivel készített interjú sorozat, ami a fejlesztési

folyamatokba engedne pontos betekintést.

Egy másik modernebb módszer amivel további kvalitatív adatokat adhatna térhasználatról és térszerkezetről a térpálya és résztvevő elemzés. Ezt a tér megfigyelésével tudnám elvégezni.

Látható tehát, hogy az eddigi kutatásaim is szolgáltak eredménnyel. Azonban sok további lehetséges út áll még a téma kutatásában előttem.

Összefoglalás

A problémafelvetésem szerint a városfejlesztési projektek napjainkban nem integráltak kellő mértékben a magasabb területi szintű rendszerek célkitűzéseibe. A felvetés vizsgálatára három tételkérdést fogalmaztam meg. Ezekre adok most választ.

Első kérdésem az volt, hogy a tervezés és kivitelezés során milyen területfejlesztési elvek figyelembevételével történt a projekt megvalósítása? Az háttérret a Kohéziós Politika elve és a 2005-ös OTÉK néhány gondolata adja. Ezek tükrében a fejlesztés a legtöbb fogalomnak megfelel, azonban néhánynak nem felel meg. Ezek a szubszidiaritás elve, ami részben sérül, mert a fejlesztési dokumentumokat nem helyi tudományos szakemberekkel írtatták, hanem egy budapesti céggel. Meg kell említenem még a térségi és táji szemlélet elvét, amit a nem megfelelő módú alkalmazása miatt a lakók számára jól használható kialakítású köztér rovására megy. Valamint a helyi közlekedés átalakításai nem megfelelőek, mivel a természeti környezetre káros hatással vannak. Utoljára a fenntarthatóság elvének sérülését említeném, ami a kialakított köztéri szerkezettel az üzletek fenntarthatósága és fennmaradása szempontjából nem megfelelő.

Ennek a kérdésnek a megválaszolásában a különféle, egymásra eltérő mértékben épülő szakmai és tudományos dokumentumok tartomelemzése volt a segítségemre. Az írások releváns fejezeteinek áttanulmányozásával sikerült egy összefüggő és véleményem szerint alapos elméleti háttérret alkotnom a témában.

A soron következő vizsgált tényező a projekt szükségessége, valós célja volt. Véleményem szerint emberi használat által dominált történelmi köztér kell, hogy legyen egy megyeszékhely főtere. A célt tekintve a köztérfejlesztés ötlete tehát helyes, hiszen a lakók számára egy differenciáltan használható tér az, amit létre akartak hozni. Viszont az a véleményem, melyet a közterek tervezéséről és funkcióiról olvasott szakirodalmak alapján

alkottam, hogy minimális az rehabilitált terület által biztosított köztéri funkciók száma és a legfontosabb szempont, aminek minden alá lett rendelve egy rendezvénytér megalkotása volt.

Ezt a részt a projektet leíró dokumentumok tartalomelemzésével és az elméleti háttér tanulmányozásával kapott információk összevetésével tudtam megválaszolni. Amiben a valós helyzetre az elmélet alapján adható és a fejlesztéssel adott válaszok értékelése volt a mérvadó.

Az utolsó kérdésem, ami nem eldönthető szakirodalmak alapján a következő. Milyen igényeket elégít ki a fejlesztés és milyen az emberek elégedettsége a felújításokkal kapcsolatban? Ezt két részben kell megválaszolni, az igények kielégítése az egyszerűbb, ezért ezzel kezdem. A változtatások kielégítik az alap elvárásokat egy belváros tekintetében, azaz biztosított a közlekedés és a jó minőségű kiadó üzlet helyek valamint az infrastruktúra, továbbá az eddig is meglévő néhány rekreációs funkció. Újként jelent meg a forgalom csillapított főtér és a hozzá kapcsolódó sétálóutca továbbá öt darab új szökőkút. A főtéren pedig egy nagy rendezvénytér jött létre, ahol forgalomkorlátozás nélkül lehet rendszeresen programokat szervezni.

Ennek a kérdésnek a megválaszolására a fórum elemzés módszerét használtam, hogy összegezhető adatokat gyűjthessek a sokszínű és rendszertelen forrásból. Ami alapján következtetéseket vonhatok le az elégedettséggel kapcsolatosan.

A társadalmi elégedettség vizsgálatát egy helyi online médium alapvetően pozitív hangvételű a fejlesztéssel kapcsolatos cikkekhez érkezett hozzászólások alapján végeztem. Az értékelésem alapján nagyon nagy arányban elégedetlenek az online olvasók összességében a rehabilitációs projekttel. A kritikus részek a forgalom elől elzárt és nem megfelelő köztér, valamint a forgalomelterelés következtében létrejövő környezeti terhelés az Élővíz-csatorna part természetvédelmi területén. Egy másik általános kritika, amit nem a beruházás, mint inkább a gazdasági helyzet okozta munkanélküliség generál, az, hogy munkahelyteremtésre kellett volna fordítani inkább a fejlesztési önrészt.

Az Instagramon posztolt fotók és címkéik elemzése alapján pozitív a vélekedés és hozzáállás a rehabilitált térhez. Megtudtam azt is, hogy a terület építészeti értékei és a rendezvények koncentrálnak a posztok java részét, téma és területiség tekintetében egyaránt. Arra a következtetésre jutottam még, hogy hiányos a főtér mint köztér funkcionalitása. Erre abból következtettem, hogy a területen mindig fellelhető lehetőségek generálta képek szinte hiányoznak.

A szakdolgozatomból következtetésként azt vonom le a belvárosrehabilitációval kapcsolatban, hogy az alapelvek tekintetében helyénvaló fejlesztésről van szó, azonban a megvalósított létesítmények tervezési elveivel és eszméivel kapcsolatosan kívánnivalókat

hagy maga után a beruházás. Összességében tehát egy pozitív és helyes szándék találkozott egy nem megfelelő keretek között történő megvalósítással.

Irodalom

- ALFÖLDI GY. (szerk.) - SÁRKÁNY CS. (szerk.) - SZEIFRIED A. (szerk.) 2003: Sokszínű város rehabilitáció. - Immopress Kiadói Kft., Budapest. 44 p.
- BARÁTH G. - SZÉPVÖLGYI Á. 2006: A városrehabilitáció fejlesztéspolitikai háttere. - Tér és Társadalom, 20. 1. pp. 21-36.
- BARDÓCZI S. - DÖMÖTÖR T. 2013: Tájépítéssel az élhető településekért. - Településfejlesztési füzetek. 30., - Belügyminisztérium, Kecskemét. 80 p.
- BEATRIZ G. 2004: Cultural Policy and Urban Regeneration in Western European Cities: Lessons from Experience. - Prospects for the Future. Local Economy 19. 4. pp. 312-326. in. WESSELY A. (előadás) 2010: XV. Országos Főépítész Konferencia
- COUCH. C. 1990: Urban renewal theory and practice. - MacMillan, Basingstoke. in. EGEDY T. - KOVÁCS Z. 2003: A városrehabilitáció néhány elméleti kérdése. - Falu, Város, Régió, 4. szám, pp. 10-16.
- EGEDY T. 2006: A városrehabilitációs stratégiák szerepe az épület- és lakásállomány megújításában. - Tér és Társadalom 20. 1. pp. 37-56.
- EGEDY T. - KOVÁCS Z. 2003: A városrehabilitáció néhány elméleti kérdése. - Falu, Város, Régió, 4. szám, pp. 10-16.
- FARKAS P. 2000: A humánökológia alapjai. Szent István társulat, Budapest. in. EGEDY T. - KOVÁCS Z. 2003: A városrehabilitáció néhány elméleti kérdése. - Falu, Város, Régió, 4. szám, pp. 10-16.
- GÉCS B. 2005: Üdvözlés Békés-csabáról. - Typografika Kft. Békéscsaba. 115 p.
- GEHL, J. - MATAN, A. 2009: Two perspectives on public spaces. - Building Research & Information, Routledge, London. 37. 1. pp. 106-109.
- GREGORY, D. (szerk.) 2009: The Dictionary of Human Geography, 5th edition. - Wiley-Blackwell, Singapore. 1071 p.
- KOVÁCS Z. - REINHARD W. 2007: Budapest és Lipcse városfejlődésének általános jellemzői: történelmi örökség és a jelenlegi folyamatok in: KONDOR A. Cs. - EGEDY T. 2007: Városfejlődés és városrehabilitáció - Budapesti és lipcsei tapasztalatok. - Magyar Földrajzi Társaság, Budapest. 110 p.
- KOVÁCS Z. - SZIRMAI V. 2006: Városrehabilitációs beavatkozások és a térségi társadalmi kirekesztés: A társadalmilag fenntartható városfejlődés budapesti lehetőségei. - Tér és Társadalom, 1. pp. 1-19.
- LICHTNEBERGER, E. - CSÉFALVAY Z. - PAAL, M. 1995: Várospusztulás és felújítás Budapesten. - Magyar trendkutató központ, Budapest. pp. 233-235.
- NAGY E. - NAGY G. 2008: A városok gazdasági potenciálja. - Falu, Város, Régió, 3. pp. 32-42.
- PARKINSON M. 1996: Strategic approaches for the area regeneration: review and research agenda. Paper prepared for the Area Regeneration Programme for the Joseph Rountree Foundation. in. EGEDY T. - KOVÁCS Z. 2003: A városrehabilitáció néhány elméleti kérdése. - Falu, Város, Régió, 4. szám, pp. 10-16.
- RECHNITZER J. 2011: Regionális tervezés. - Széchenyi István Egyetem. Győr. 153 p.
- RECHNITZER J. - SMAHÓ M. 2011: Területi politika. - Akadémia Kiadó, Budapest. 456 p.
- SALAMIN G. - RADVÁNSZKI Á. - NAGY A. 2008: A magyar településhálózat helyzete. - Falu, Város, Régió, 3. szám, pp. 6-26.
- SOMFAI A. (szerk.) 2008: Beépített területek új közterület-szabályozását előkészítő kutatások zárójelentése. - Regioplan, Győr. 280 p.
- TAMÁS A. M. - KOVÁCS-ANDOR K. 2009: Köztér és közterület fejlesztés tendenciái napjainkban. - XIV. Fiatal Műszakiak Tudományos Ülésszaka, Kolozsvár
- TÓTH J. 1981: A településhálózat és a környezet kölcsönhatásának néhány elméleti és gyakorlati kérdése. - Földrajzi értesítő. 30. évf. 2-3. füzet, pp. 267-292.
- VARGA P. I. 2011: Köz-Tér-Alakítás, A városi rendeltetés és a helyi használat a köztértervezés gyakorlatának tükrében. DLA értekezés. - BME Építésmérnöki kar, Urbanisztika tanszék
- VEDRÉDI K. 2012: A köztér fogalmának különféle értelmezései és területfejlesztési aspektusai. in. PÁL V. (szerk.) 2012: A társadalomföldrajz lokális és globális kérdései. - SZTE Gazdaság- és társadalomföldrajz Tanszék, Szeged, pp. 291-299.

Források

[1] SPATIAL DEVELOPMENT GLOSSARY: European Conference of Ministers responsible for

- Spatial/Regional Planning (CEMAT) (<http://www.terport.hu/fogalomtar?ffogalom=revitaliz%C3%A1ci%C3%B3&fogkat=All&abc=All>)
- [2] ROBERTS, P. - SYKES, H. 2000: Urban Regeneration a handbook. - SAGE Publications. London. pp. 18-20. http://books.google.hu/books?id=ZoMkqSCzjfQC&pg=PA14&hl=hu&source=gbs_toc_r&cad=4#v=onepage&q&f=false
- [3] A regionális politika története az Európai Unióban. http://palyazat.gov.hu/a_regionalis_politika_tortenete_az_europai_unioban
- [4] Területfejlesztési politika fejlesztési alapelvei: Az Országgyűlés 97/2005.(XII.25.) OGY határozata az Országos Területfejlesztési Koncepcióról. <http://www.vati.hu/static/otk/int/interaktiv.html>
- [5] Lipcsei Charta: Falu-Város-Régió. - Váti Kht.. 2008. 2. pp. 67-72.
- [6] Városfejlesztési kézikönyv (Második, javított kiadás). 2009. 148 p. <http://palyazat.gov.hu/doc/1651>
- [7] Nemzeti Jogszabálytár: 1999. évi LXIII tv. 27.§ http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=40870.243551
- [8] WESSELY A. (előadás) 2010: XV. Országos Főépítési Konferencia <http://epiteszforum.hu/a-kozterek-politikaja-wessely-anna-eloadasa-az-orszagos-foepitesi-konferencian>
- [9] Békéscsaba Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégia. 2013. Magyar Pályáztokészítő Iroda Zrt.. Budapest. 258 p.
- [10] Magyarország közigazgatási helynévkönyve 2013: KSH, Budapest. 269 p. http://www.ksh.hu/docs/hun/hnk/hnk_2013.pdf
- [11] <http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=1674992&page=1>
- [12] <http://retronom.hu/node/15291>
- [13] Békéscsaba Megyei Jogú Város Végleges Akcióterületi Terv (Belváros). 2010. 305 p.
- [14] KSH www.ksh.hu
- [15] ROP IRÁNYÍTÓ HATÓSÁG: Városrehabilitáció a regionális operatív programokban palyazat.gov.hu/download/32048/varosrehabilitacio_ROP.pdf
- [16] <http://bekescsaba.hu/BelvarosRehabilitacio.htm>
- [17] <http://www.rendernet.hu/bekescsaba/latvanytervek.html>
- [18] [http://www.turizmus.bekesmegye.hu/dokumentumok/dir34/740518_8_Berpalota - Szent Istvan ter 10 S.jpg](http://www.turizmus.bekesmegye.hu/dokumentumok/dir34/740518_8_Berpalota_-_Szent_Istvan_ter_10_S.jpg)
- [19] https://www.teir.hu/rqdist/main?rq_app=meta&rq_proc=meta
- [20] <http://psprovocative.com/kozossegi-elet-facebookon-tul/>
- [21] <http://www.statista.com/statistics/250172/social-network-usage-of-us-teens-and-young-adults/>
- [22] http://iconosquare.com/viewer.php#/detail/816035058122882344_1430697942

Függelék 1.

A dolgozat megírásához számos feladatot kaptam. Először az elméleti, jogi és ezekből következően a fogalmi háttér meghatározása volt a feladatom. Ennek során tartalomelemzés módszerével a témához kapcsolódó szakirodalmak, könyvek és cikkek releváns fejezeteit tanulmányoztam át majd szintetizálva gyűjtöttem össze az elméleti keretet.

A következő feladatom Békéscsaba és a projekt tanulmányozása volt. Ehhez a város településfejlesztési koncepcióját, IVS-ét és a projekt által érintett városrész akcióterületi tervét tanulmányoztam át. Majd a tartalomelemzés módszerével szintén a releváns fejezeteket kiértékelve összeállítottam a város és a városrészhelyzetképét valamint a projekt bemutatásáról szóló részeket. További képeket és adatokat is gyűjtöttem egyéb a városról szóló kiadványokból.

Ezután következett a fejlesztési dokumentumok és az összegyűjtött elvi háttér összevetése, azért hogy megállapítsam, mennyiben felel meg a projekt a területfejlesztés Uniós elveinek.

A következő részek saját kutatómunkákat tartalmaznak. Először a Békés Online keresőjében a „belváros rehabilitáció” kereső szót alkalmaztam, majd a „belváros” kulcsszót külön az átadás és az azutáni történésekkel kapcsolatos cikkek megtalálásához. Ezzel a módszerrel 52 darab cikket és a hozzájuk tartozó 484 kommentárt gyűjtöttem össze, olvastam el és elemeztem le. Cikkeket a fejlesztés előtti, alatti és utáni időpontokból is gyűjtöttem. Pontosán 2007. 01. 08. volt az első cikkem dátuma, az utolsó pedig 2014. 01. 09. keltű. A cikkeket különféle kategóriákba soroltam, annak érdekében, hogy a kérdéseim megválaszolásához használható információkat nyerjek. Az eredmények nem relevánsak. Azonban jól használható a módszer problémák feltárására, nagyobb mintán alkalmazva pedig biztosabb információkkal is szolgálhat.

A második kutatásom az Instagram közösségi képmegosztó oldal elemzésével kezdődött. A Békéscsabára vonatkozó posztokat a #békéscsaba és a #bekescsaba kereső szavakkal gyűjtöttem össze, majd az új tér képeit válogattam ki. A #békéscsaba keresőszóra 1615 találat, a #bekescsaba keresőszóra pedig 1807 találat volt. A képeket 2014. október 24-ig vizsgáltam. 121 darab a főtéren készült képet gyűjtöttem össze. Ez az összes békéscsabai poszt 3,5%-a. A képeket itt is kategorizáltam, például aszerint, hogy a tér mely részén készült, hogy megállapítsam, mely részek a legpopulárisabbak. Másik kategorizálást azért vezettem be, hogy a térhasználatról is legyen információm. Ez alapján szótérképet is készítettem, ami jól láthatóan szemlélteti a különböző felhasználásokat a tér adott részein.

Függelék 2.

1. melléklet: A Belváros rehabilitáció I. ütem projektelemeinek finanszírozásával és üzemeltetésével kapcsolatos adatok.

Projekt elem neve	Projekt elem összköltsége (millió Forint)	ERFA támogatás aránya	További források	Későbbi üzemeltető
Szent István tér rehabilitáció	612,98	59%	Önkormányzati	Városüzemeltetési osztály
Sas Patika homlokzat felújítása	7,43	50%	Konzorciumi partner saját forrása	Főtéri Sas Patika Bt.
Szent István tér 8. homlokzat felújítása	34,88	50%	Önkormányzati	Városüzemeltetési osztály
Szent István tér 10. homlokzat felújítása	116,48	50%	Önkormányzati	Városüzemeltetési osztály
Városháza homlokzat felújítása	21,91	59%	Önkormányzati	Városüzemeltetési osztály
Irányi utca felújítása	90,15	59%	Önkormányzati	Városüzemeltetési osztály
Szeberényi-Kossuth- Szent István téri csomópont kialakítása, önkormányzati rész	84,49	59%	Önkormányzati	Városüzemeltetési osztály
Szeberényi-Kossuth- Szent István téri csomópont kialakítása, állami rész	69,09	100%	-	Magyar Közút Zrt.
Luther utca felújítása	127,74	59%	Önkormányzati	Városüzemeltetési osztály
Csaba Belvárosi parkolóház építése	497,37	50%	Konzorciumi partner saját forrása	Vagyonkezelő Zrt.
Andrássy út I. szakasz felújítása	104,60	58%	Önkormányzati	Városüzemeltetési osztály
Szabadság téri buszforduló és megálló felújítása	53,78	59%	Önkormányzati	Városüzemeltetési osztály

2. melléklet

Az akcióterületi tervhez készült felmérések szerint csúcsidőben a Szent István tér - Szabadság tér - Irányi utca - Munkácsy utca területen a parkolóhelyek 95-110%-os kihasználtságúak. A területen 222 darab parkoló volt és további 11-35 autónak nem volt hely. A rehabilitáció vonzotta új funkciók további 55-70 parkolót igényelnének plusz a köztéri funkció vonzása, aminél nincs megadva becsült érték, de feltételezzük, hogy 50 férőhelyet igényelne. Így legalább 338, legfeljebb pedig 377 férőhelyre lenne szükség. Azonban az átépítések miatt megszűnik 82 hely, így 140 hely marad az eredeti területen plusz a parkolóház. Tehát 344 férőhely áll majd rendelkezésre, ami a csúcsidőben kielégíti a minimum igényt, a maximumot azonban már nem. A maximum igényhez képest 10%-os hiány jelentkezik.

Parkolóhelyek száma a rehabilitáció előtt	222
Plusz parkolóhely igény a rehabilitáció előtt	11-35
A rehabilitáció miatt megszűnő parkolók száma	82
A rehabilitációval létesülő parkolók száma	204
Parkolóhelyek száma a rehabilitáció után	244
Plusz igény az új funkciók miatt	55-70
Plusz igény köztéri funkció miatt	50
Összes parkolóhely igény a rehabilitáció után	337-377
Tehát a hiány a rehabilitáció után maximum	-33 parkolóhely lesz

3. melléklet

A Békés Online vizsgált cikkeinek listája időrendben.

egyszerűen a "belváros" kulcsszóval keresve

52. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/elesitettek-az-uj-belvarosi-belepteto-rendszert-533007>

51. <http://www.beol.hu/bekes/gazdasag/ujrahasznositjak-a-felszedett-koveket-bekescsabai-512954>

50. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/fesztivalhangulat-a-megujult-bekescsabai-belvarosban-503405>

49. <http://www.beol.hu/bekes/kultura/juniusban-kezdodik-a-csabai-nyar-500630>

"belváros rehabilitáció" kereső szóra

48. <http://www.beol.hu/bekes/gazdasag/nehany-heten-belul-elkeszul-a-luther-utca-atepitese-506332>

47. <http://www.beol.hu/bekes/gazdasag/ezek-valtoznak-a-bekescsabai-kozlekedesben-501112>

46. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/szorakoztato-programmal-var-penteken-az-uj-foter-500575>

45. <http://www.beol.hu/bekes/gazdasag/junius-vegere-keszul-el-a-megujult-bekescsabai-belvaros-490424>

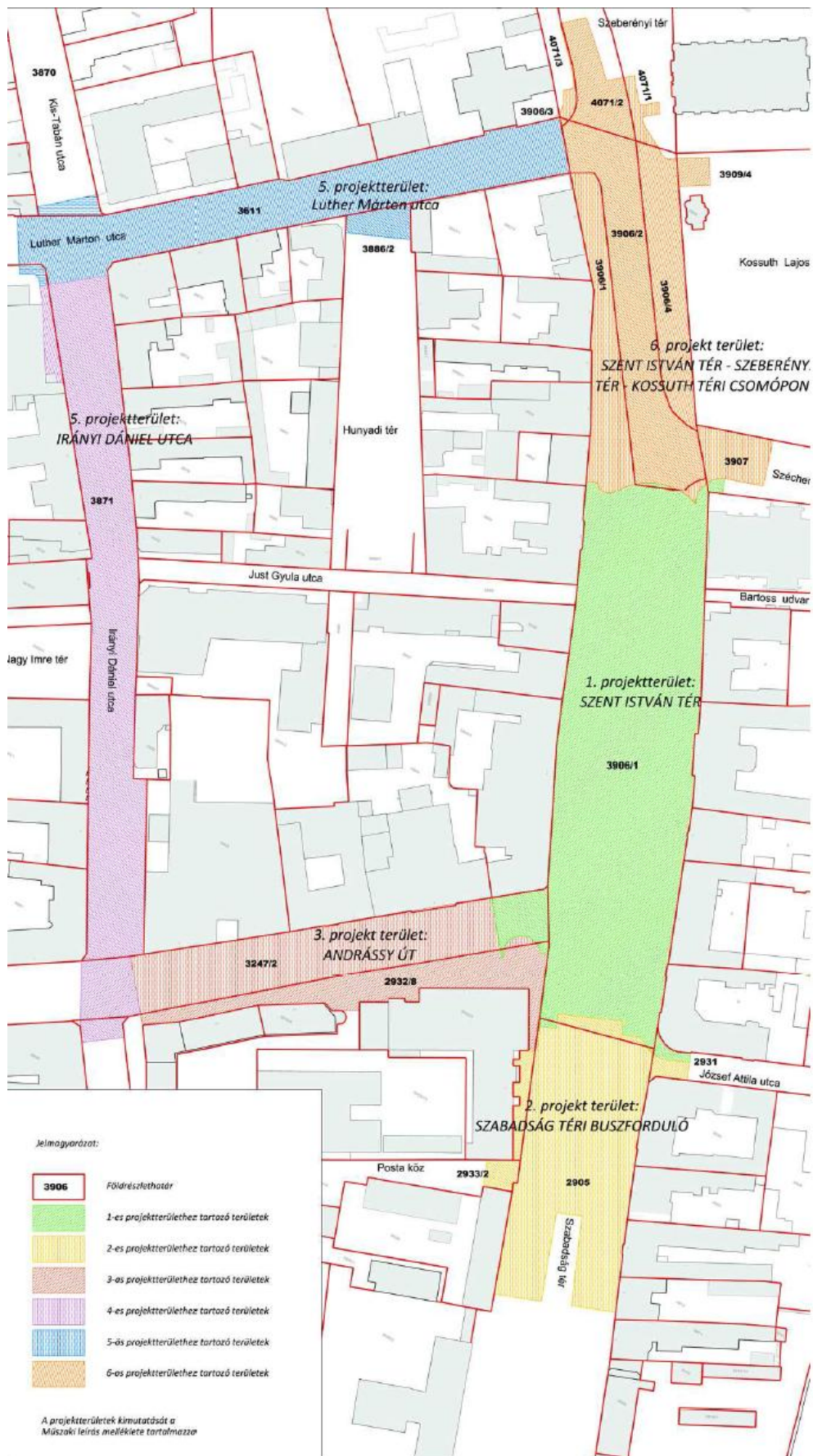
44. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/junius-vegere-fejezik-be-a-foter-felujitast-bekescsabai-486916>

43. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/megvaltozott-a-forgalmi-rend-a-belvarosban-493198>
42. <http://www.beol.hu/bekes/gazdasag/atadtak-a-belvarosi-parkolohazat-474720>
41. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/csabai-mszp-nehez-autoval-eljutni-a-foterre-466974>
40. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/hetfon-orokre-elzartak-a-gepjarmuforgalom-elol-bekescsaba-foteret-466446>
39. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/oktober-vegen-lezarjak-a-szent-istvan-teret-bekescsaban-462238>
38. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/belvaros-rehabilitacio-a-honap-vegere-tobb-helyszinen-vegeznek-460144>
37. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/sarga-ut-at-kaptak-a-csabai-bringasok-458055>
36. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/forgalomkorlatozasok-bekescsaban-456311>
35. <http://www.beol.hu/bekes/gazdasag/parkolohaz-ivoviz-folytatodik-a-belvarosi-rehabilitacio-443915>
34. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/a-lakohelyuket-feltik-a-belvarosiak-a-rehabilitacio-miatt-435750>
33. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/ejszaka-is-dolgoznak-a-csabai-parkolohazon-434535>
32. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/elkeszult-a-kozge-tornaterme-432751>
31. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/mszp-szukseg-van-beruhazasokra-de-428326>
30. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/letettek-a-csabai-belvaros-alapkovet-428199>
29. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/alairassal-kezdodik-a-belvaros-rehabilitacioja-420587>
28. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/mszp-vandalizacio-es-betonsetany-bekescsaban-416594>
27. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/az-mszp-szerint-cinikus-es-lekezelő-a-csabai-varosvezetes-411390>
26. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/befejeztek-a-szazas-atalakitasat-411053>
25. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/letettek-az-uj-csabai-parkolohaz-alapkovet-408732>
24. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/hova-tunik-majd-a-felujitott-csabai-belvaros-forgalma-408474>
23. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/ujra-ellenorzik-a-szent-istvan-teri-fakat-404788>
22. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/nem-lesz-narancsliget-az-ostorfak-helyen-401959>
21. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/csak-csucsidoben-jarhat-a-7-es-busz-400428>
20. <http://www.beol.hu/bekes/gazdasag/oktoberben-kezdodik-a-belvaros-rehabilitacioja-400122>
19. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/az-lmp-nem-ker-a-csabai-lancfureszekbol-396788>
18. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/atalakul-a-helyibusz-kozlekedes-385906>
17. <http://www.beol.hu/bekes/gazdasag/ilyen-lesz-a-bekescsabai-belvaros-384864>
16. <http://www.beol.hu/bekes/gazdasag/elkezdodhet-a-belvaros-rehabilitacioja-bekescsaban-383936>
15. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/a-beruhazasok-miatt-a-novenyzetet-feltik-372620>
14. <http://www.beol.hu/bekes/gazdasag/a-belvaros-rehabilitaciojaval-kevesebb-lehet-a-bezart-uzlet-368653>

13. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/jelzolampassa-alakitanak-az-ikerksomopontot-357490>
12. <http://www.beol.hu/bekes/gazdasag/a-leggyakoribb-kerdesek-a-bekescsabai-belvarosi-fejlesztesrol-332423>
11. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/megkonnyiti-a-belvarosi-kozlekedest-a-tavasszal-indulo-beruhazas-330053>
10. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/gyakran-tevhitben-elnek-a-biciklisek-325354>
9. <http://www.beol.hu/bekes/kultura/a-kozteruletek-formaljak-az-embereket-318400>
8. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/forgalmi-valtozasok-varhatok-bekescsaban-307282>
7. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/tovabb-palyazik-bekescsaba-a-belvaros-felujitasara-301847>
6. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/magantoke-bevonasaval-epitik-a-parkolohazat-224460>
5. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/belvarosi-tervek-baratsagos-es-jol-atlathato-kornyezet-97997>
4. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/lakossagi-forum-a-csabai-varosfejlesztesrol-96403>
3. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/bekesi-nyertes-projektek-belvizvedekezes-utepites-es-talan-csabai-belvaros-87185>
2. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/milyen-lesz-a-csabai-belvaros-64467>
1. <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/inkabb-szakmai-volt-a-lakossagi-forum-cel-a-baratsagos-varoskozpont-62900>

4. melléklet:

A Belvárosi akcióterület a főbb projektelemekkel

5. melléklet.

A 15 leggyakoribb hashtag (a magyar, angol és hasonló jelentésű címkéket összevonva)

1	hungary	46
2	day	29
3	tree	28
4	night	23
5	templom	21
6	street	20
7	sun	19
8	love	16
9	city	14
10	beautiful	13
11	mik	13
12	lights	12
13	winter	12
14	square	11
15	christmas	11

6. melléklet.

Békéscsaba IVS-ben lehatárolt városrészei

